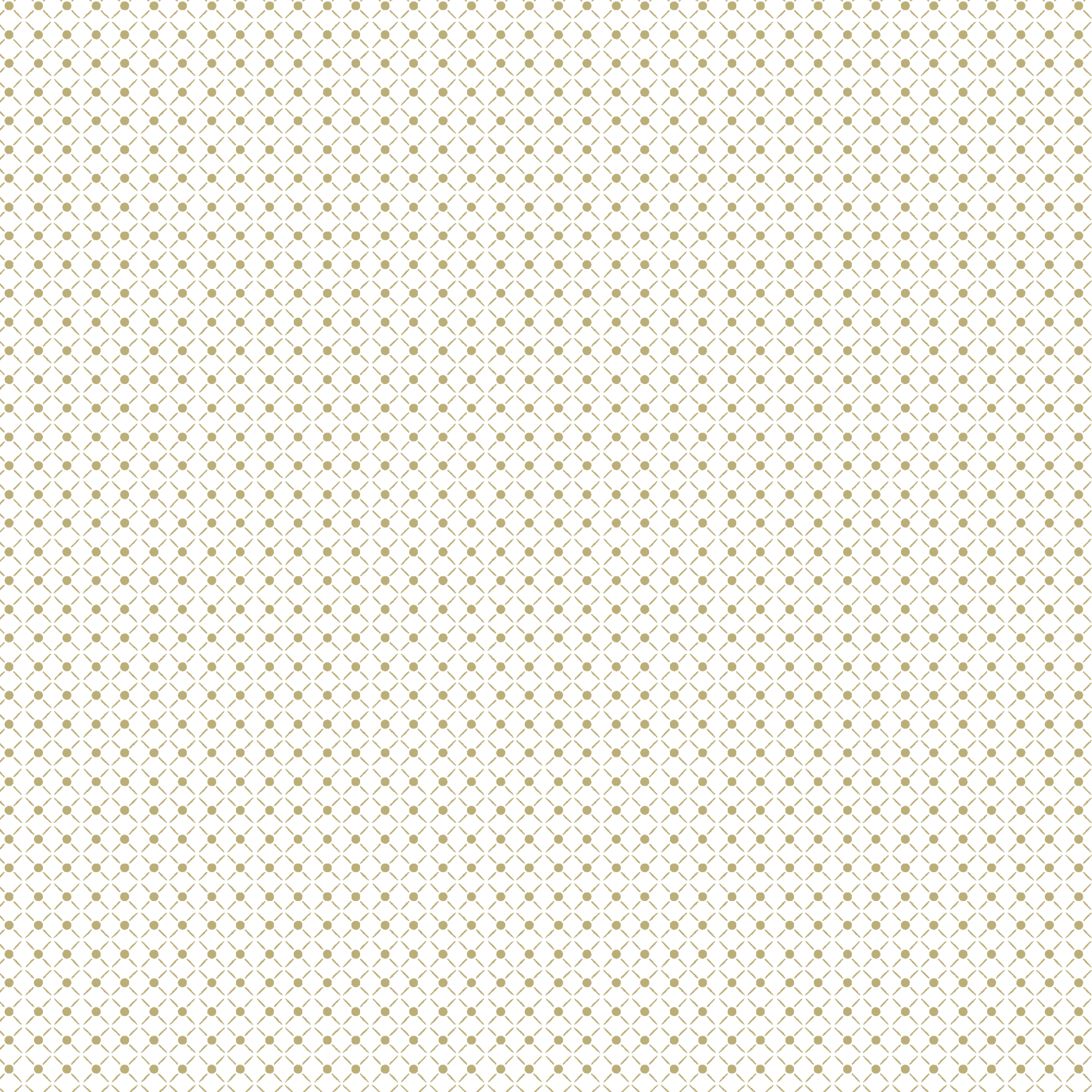
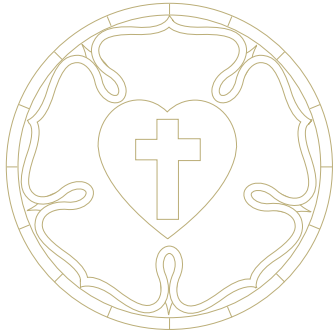


Bispemøtet 2018





# Innhold

<b>Saksliste Bispemøtet 2018</b>	6
Protokoll BM 12.-16. februar 2018	8
Protokoll BM 23.-24. mai 2018	16
Protokoll BM 20. august 2018	24
Protokoll BM 15.-19. oktober 2018	28
<b>Årsrapport</b>	37
<b>Kontaktinformasjon</b>	50





# Saksliste

## Bispemøtet 2018

### Bispemøtet 12.-16. februar 2018

---

Saksnr	Tittel
1/18	Orienteringssaker
2/18	Referatsaker
3/18	Kontaktmøter
4/18	EVU-saker
5/18	Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker
6/18	Rapport fra arbeidsgruppen for LHBT
7/18	Olavstipend 2019
8/18	Høring - Revisjon av hovedgudstjenesten
9/18	Lærebehandling - liturgisk musikk
10/18	Den norske kirkes grunnlag
11/18	Bispemøtet i ny kirkeordning
12/18	Ledelse av prestetjenesten - rolle og ansvar for Kirkerådet, biskop og prost
13/18	Pilegrimstradisjoner og kirkelig samhandling
14/18	Kirken i det offentlige rom
15/18	Islam i Norge i 2018

### Bispemøtet 23.-24. mai 2018

---

Saksnr	Tittel
16/18	Orienteringssaker
17/18	Oppnevninger
18/18	Møteplan 2020 - 2021
19/18	Avtale om dåp - revisjon og status
20/18	Forbønn for barn
21/18	Fagråd for ABV
22/18	Bispemøtet som læreorgan
23/18	Bispemøtet i kirkeordningen
24/18	Justering av liturgier
25/18	Tilleggsgavefondet
26/18	Konsultasjon: Ny ordning for hovedgudstjenesten
27/18	Kvalifikasjonskrav for prestetjeneste

## Bispemøtet 20. august 2018

---

<b>Saksnr</b>	<b>Tittel</b>
28/18	Orienteringssaker
29/18	Ordning for biskopens stedfortreder
30/18	Biskopenes deltakelse på sommerarrangementer
31/18	Etter- og videreutdanning for proster

## Bispemøtet 15.-19. oktober 2018

---

<b>Saksnr</b>	<b>Tittel</b>
32/18	Innkalling til bispemøte 15.-19. oktober 2018
33/18	Orienteringssaker
34/18	Kontaktmøter
35/18	Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker
36/18	EVU-saker
37/18	Revisjon av hovedgudstjenesten
38/18	Kompetansekrav til prestedtjenesten
39/18	Strategiske perspektiver
40/18	Bispemøtet i ny kirkeordning
41/18	Veien til prestedtjeneste (VTP)
42/18	Fengselspresttjenesten
43/18	Studietur til Egypt
44/18	Oppnevning av valgkomite
45/18	Oppnevning av Fagråd for ABV
46/18	Oppnevning av LHBT-utvalg
47/18	Hørings sak - Regler for valg av Kirkeråd
48/18	Hørings sak - Fordelingsnøkkel vedrørende menighetspresttjenesten
49/18	Oppnevning til AMU

# Protokoll Bispemøtet

12.-16. FEBRUAR 2018

VOKSENÅSEN KULTUR- OG KONFERANSEHOTELL, OSLO

## Saksliste

### Saksnr Tittel

- 1/18 Orienteringssaker
- 2/18 Referatsaker
- 3/18 Kontaktmøter
- 4/18 EVU-saker
- 5/18 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker
- 6/18 Rapport fra arbeidsgruppen for LHBT
- 7/18 Olavstipend 2019
- 8/18 Høring - Revisjon av hovedgudstjenesten
- 9/18 Lærebehandling - liturgisk musikk
- 10/18 Den norske kirkes grunnlag
- 11/18 Bispemøtet i ny kirkeordning
- 12/18 Ledelse av prestedtjenesten - rolle og ansvar for Kirkerådet, biskop og prost
- 13/18 Pilegrimstradisjoner og kirkelig samhandling
- 14/18 Kirken i det offentlige rom
- 15/18 Islam i Norge i 2018

## Til stede

---

Helga Haugland Byfuglien, *preses*, Nidaros  
Solveig Fiske, Hamar  
Ingeborg Midttømme, Møre  
Halvor Nordhaug, *visepreses*, Bjørgvin  
Atle Sommerfeldt, Borg  
Stein Reinertsen, Agder og Telemark  
Per Arne Dahl, Tunsberg  
Olav Øygard, Nord-Hålogaland  
Ann-Helen F. Jusnes, Sør-Hålogaland  
Herborg Finnset, Nidaros  
Kari Veiteberg, Oslo  
Anne Lise Ådnøy, Stavanger

## Til stede fra sekretariatet:

---

Christofer Solbakken, generalsekretær  
Helge Kollerøs Nylenna, rådgiver



## BM 1/18 Orienteringssaker

---

1. Innføring av «Veien til vigslet tjeneste» (VTVT)
2. Årsrapport for Bispemøtet 2017
3. Kirkerådet 25.-26. januar 2018
4. Deltakelse på kirkelederkonferanse i Kirkenes Verdensråd (KV)
5. Nasjonaljubileet 2030
6. Personvern - saksbehandling
7. Styringsgruppe for «Rød knapp»
8. Situasjon rundt lokal kirkeleder fengslet i Moskva
9. Om VTP
10. Prosjekt i Stavanger bispedømme - «Stavangerkirkene mot 2020»
11. Tilsettingssak i Sør-Hålogaland bispedømme

### BM-1/18 Vedtak

Sakene ble tatt til orientering.

## BM 2/18 Referatsaker

---

Det forelå følgende referatsaker:

- BM 2/18-1 Referat fra bispemøde i København januar 2018  
BM 2/18-2 Letter to Church leaders about the CoS  
Worship Book  
BM 2/18-3 Protokoll fra KATLUSA 6.12.17

### BM-2/18 Vedtak

Sakene ble tatt til orientering.

## BM 3/18 Kontaktmøter

---

### 1. Kirkerådet

- Se sak BM 12/18 Ledelse av prestetjenesten.
- Innspill til de forestående forhandlinger av ny hovedtariffavtale. Direktør Jens-Petter Johnsen
- Avdelingsdirektør Jan-Rune Fagermoen
- Avdelingsdirektør Ole Inge Bekkelund
- HR-sjef Sissel Vartdal
- Marit Halvorsen Hougsnes, KA Randi Letmolie, KA

### 2. Vernetjenesten

- Se sak BM 5/18.
- Nasjonalt hovedverneombud Dag-Tormod Milje
- Hovedverneombud i Tunsberg Geir Holberg

### 3. Pilegrimsarbeid

- Se sak BM 14/18.
- Nasjonalt pilegrimssenter ved Hans Morten Løvrød
- Pilegrimssenter Oslo ved Roger Jensen

### 4. Seminar om «Islam i Norge 2018»

- Se sak BM 16/18.
- Bushra Ishaq, lege, forsker og forfatter
- Forsker Sindre Bangstad, KIFO
- Førsteamanuensis Anne-Hege Grung, Universitetet i Oslo

### BM-3/18 Vedtak

Sakene ble drøftet.

## BM 4/18 EVU-saker

---

### 1. Hva skal ordnes lokalt/regionalt og hva skal koordineres sentralt?

Bispemøtet har ansvar for å koordinere arbeidsgiverpolitikken på EVU-feltet for prester. EVU-tiltak planlegges og gjennomføres både lokalt, regionalt og sentralt. Bispemøtets koordineringsansvar konsentrerer seg primært om det sentrale nivået, men legger også opp til å understøtte arbeid på lokalt og regionalt nivå gjennom tilrettelegging for utvikling av sammenhengende plandokumenter. Bispedømmets samlede EVU-ressurser må tilgodese både lokale, regionale og sentrale tiltak. Da biskopene sitter samlet i Bispemøtet og gjøre vedtak, er det avgjørende at det også foreligger en omforent holdning til felles ressursbruk med tanke på sentrale kurs.

### 2. Medbestemmelse og Bispemøtets medvirkning i SEU

Sentralt etterutdanningsutvalg (SEU) er et avtalefestet, partssammensatt utvalg for utøvelse av medbestemmelse. Formålet med medbestemmelse er at arbeidstaker og arbeidsgiver sammen skal bidra til best mulig håndtering av saker. I medbestemmelsesorganer sondres det mellom saker til hhv informasjon, drøfting og forhandling. SEU har ingen saker til

forhandling, bare til informasjon og drøfting. Noen typer saker er partene avtalemessig forpliktet på å drøfte i SEU, og det skal tas hensyn til drøftingen i den videre behandlingen av saken. Bispemøtets medvirkning i SEU og drøftingens karakter innenfor rammen av medbestemmelsesinstituttet kan medføre at biskopene i noen grad blir forpliktet på utfallet av drøftingen. Dette krever både bevissthet på rolle og prosess.

### 3. Sentral kursutvikling

Kompetanserådet har i sitt møte i januar 2018 drøftet aktuelle emner for utlysning høsten 2018. Det utlyses også et nytt kurs om «Tro og livssyn i Sapmi».

### 4. Kurs om ledelse i soknet

I behandlingen av fremtidig kursutvikling i oktober 2017, uttalte Bispemøtet at «det foreslåtte kurset om ledelse i ny kirkeordning bør utsettes til kirkeordningen er tydeligere beskrevet», jf sak BM 33/17.

### BM-4/18 Vedtak

1. Bispemøtet vil styrke samhandlingen mellom kirke og academia med sikte på å utvikle de rette og gode kurs til rett tid. I den forbindelse er det avgjørende at kostnader knyttet til gjennomføring av enkelte kurs og det økonomiske handlingsrommet for den enkelte biskop og bispedømme i størst mulig grad klargjøres. En større grad av oversikt og langsiktig forutsigbarhet må synliggjøres og sikres gjennom en revisjon av årshjulet.

2. Bispemøtet er glad for at det er fremforhandlet en egen tilpasningsavtale for EVU for prestene, og ønsker at denne skal videreføres. Bispemøtet er også innstilt på å ta ansvar for arbeidsgiversiden i SEU. Dette innebærer at Bispemøtet går inn i noen helt bestemte arbeidsgiverfunksjoner som i noen grad vil begrense biskopenes handlingsrom.

3. Bispemøtet har drøftet kompetanserådets skisse til fremtidige kurs, og vil anbefale følgende kurs:

- Teologi og forkynnelse i høytidene, MF, 20 stp (oppstart våren 2019)
- Daglig ledelse i soknet, TF, VID, MF, 15 stp (oppstart høsten 2019)

## BM 5/18 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker

---

Det er meldt inn følgende saker:

1. #metoo og situasjonen i kirken. Rutiner for varsling.
2. Konfliktbehandling (Hamar)
3. Kompetanse i håndtering av saker om vold og seksuelle overgrep (Hamar)
4. Sted for kirkelig vigsel (Stavanger)
5. Presters lojalitetsforpliktelse og bruk av skriftlige advarsler (Borg)
6. Oppfølging av arbeidstakere med rusproblematikk (Nidaros)
7. Personalsak (Agder og Telemark)
8. Kommunale vigslere (Agder og Telemark)
9. Videofilming og strømming av begravelser (Agder og Telemark)
10. Avskjedssak (Møre)
11. Kirkelig enhet (Stavanger)

### BM-5/18 Vedtak

Sakene ble drøftet.

## BM 6/18 Rapport fra arbeidsgruppen for LHBT

---

Bispemøtet etablerte høsten 2015 en arbeidsgruppe for LHBT. Bakgrunnen for opprettelsen var brev sendt fra en gruppe prester med LHBT-identitet i forkant av kirkevalget 2015. Brevene uttrykte en bekymring over de debatter som måtte komme i den forbindelse, og en forventning til biskopene som arbeidsgivere om å iverksette tiltak for å forebygge mobbing og trakassering. Biskopene ble videre bedt om å avklare noen spørsmål av mer prinsipiell art knyttet til rollen som arbeidsgivere for prester med LHBT-identitet.

Arbeidsgruppen fikk en funksjonsperiode på to år fra begynnelsen av 2016. Gruppas mandat ble bestemt til «arbeidsgruppa skal arbeide med å utvikle tiltak som kan heve kompetansen på LHBT-spørsmål i Den norske kirke». Prost Bjarne Olaf Weider har ledet arbeidsgruppen, og Bispemøtets sekretariat har fungert som sekretær for gruppa.

Arbeidsgruppen har levert sin rapport som redegjør for arbeidet som har skjedd, og drøfter noen saker som har vært oppe til samtale. Rapporten avsluttes med konkrete forslag til tiltak.

### **BM-6/18 Vedtak**

Bispemøtet har mottatt rapporten fra arbeidsgruppen for LHBT. Rapporten gir gode ansatser for videre arbeid med å bedre arbeidsmiljøet i Den norske kirke for personer med LHBT- identitet.

Bispemøtet ser at dette best kan gjøres ved å

- gjennomføre en arbeidslivsundersøkelse som kan belyse dagens situasjon
- revidere Strategiplan for likestilling mellom kjønnene, hvor det vurderes hvordan LHBT-tematikk kan tas inn på en sakssvarende måte
- tilrettelegge for kompetanseheving på LHBT-tematikk relatert til arbeidsmiljø- og tilsettingsaker

Bispemøtet oversender saken til Kirkerådet med en henstilling om å følge opp disse punktene og å involvere KA og Bispemøtet der det er relevant.

### **BM 7/18 Olavstipend 2019**

---

Bispemøtet har siden 2014 hatt ansvaret for forvaltningen og tildelingen av Olavstipendet. Årshjulet for Olavstipendet sier at Bispemøtet på februar møtet skal vedta antall stipender som skal lyses ut, og om visse temaområder skal prioriteres. Bispemøtets AU gjør vedtak om tildeling på sitt møte i august og den offisielle kunngjøringen skjer i forbindelse med Bispemøtets møte i oktober.

Samtidig med at Bispemøtet skal gjøre vedtak om tema og antall stipender, skjer det et arbeid for å sikre gode søknadsprosesser og oppfølging av stipendmottakere.

### **BM-7/18 Vedtak**

Bispemøtet tildeler inntil to stipender for 2019. Utlysningen gjøres åpen for alle søknader innen praktisk-kirkelig eller teologiske temaområder. Søknader som tematiserer «Prest i en ny tid» vil bli prioritert.

### **BM 8/18 Høring - Revisjon av hovedgudstjenesten**

---

I forbindelse med revisjon av Ordning for hovedgudstjenesten har Kirkerådet sendt ut forslag til revidert hovedgudstjeneste på høring. Svarfrist er 10. april. Planen er at ny ordning skal vedtas på Kirkemøtet i 2019.

Bispemøtet er ikke høringsinstans, men det vurderes som nyttig at biskopene samtaler om høringen og de foreslåtte endringene før hver enkelt skal avgi sitt selvstendige høringssvar og delta i bispedømmerådets behandling av saken.

Kirkerådet og Bispemøtet forbereder også en egen konsultasjon for bla biskopene etter at høringen er avsluttet og de innkomne uttalelser er bearbeidet. Denne vil ventelig finne sted ultimo mai/primo juni.

Det er særlig endringer i praksis for godkjenning og tilsyn med menighetenes lokalordninger for gudstjenesten det er særlig hensiktsmessig å samtale om.

### **BM-8/18 Vedtak**

Saken ble drøftet.

### **BM 9/18 Lærebehandling - liturgisk musikk**

---

I forbindelse med gudstjenestereformen har flere varianter av liturgisk musikk vært utprøvd i menighetene i Den norske kirke. Med utgangspunkt samlepermen Liturgisk musikk for Den norske kirke har utprøvingen av liturgisk musikk omfattet en rekke serier og enkeltledd. Siden 2014 har det vært gjennomført arbeid for å vurdere den liturgiske musikken, med sikte på å kunne samle den i færre alternativer.

I behandlingen av saken på Kirkemøtet i 2017 (KM sak 04/17) ble to av tre hovedserier vedtatt, men hovedserie 2, rytmisk serie, ble sendt tilbake til Kirkerådet. I vedtaket heter det i pkt 5: «Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om ein meir gjennomarbeidd Allmenn 2, med betre samsvar mellom dei ulike ledda. Serien bør vere eit tydelegare musikalsk sjanger-alternativ til allmenn serie 1 og 3. Kyrrieleddet bør vere trinitarisk.»

Etter Kirkemøtet i 2017 er det gjort et arbeid med serien, og i gjennomgangen av de ulike leddene vil det redegjøres for endringene fra versjonen som ble avvist av Kirkemøtet og det som nå foreligger for en læremessig uttalelse. Alle fire leddene, Kyrie, Gloria m/laudatus, Sanctus og Agnus dei, ble godkjent på Kirkerådsmøtet i september 2017 og saken skal til endelig behandling på Kirkemøtet i 2018.

Bispemøtet har fått oversendt Kirkerådets vedtak om liturgisk musikk fra 2017 til læremessig uttalelse.

### **BM-9/18 Vedtak**

Bispemøtet har fått oversendt Kirkerådets vedtak om liturgisk musikk i allmenn serie 2 for læremessig behandling, og vil uttale følgende:

- Musikken understreker Kyrieleddets funksjon og innhold.
- Det har fått en treleddet form hvor ordet «Gud» benyttes i alle tre leddene uten en nærmere utdyping. Ordet «Gud» i Kyrie bes derfor fjernet i alle ledd, da det heller enn å styrke gudsbe- grepet svekker den trinitariske forståelsen av Gud.

Utover dette har Bispemøtet ingen læremessige innvendinger til den liturgiske musikken i allmenn serie 2.

Bispemøtet drøftet om de to siste leddene i Gloria burde omarbeides slik at de blir tydeligere uttrykk for lovprisning, jf de vedtatte tekstene i Ordning for hovedgudstjenesten fra 2011. Bispemøtet konkluderer med at dette ikke er læremessig nødvendig.

### **BM 10/18 Den norske kirkes grunnlag**

---

Den norske kirkes konfesjonelle grunnlag er beskrevet i Kong Christian Vs Norske Lov av 1687 (NL). Etter skillet mellom stat og kirke er det et behov for at Den norske kirke selv fastsetter og bekrefter dette. Kirkemøtet har derfor vedtatt at det skal fastsettes et «grunnlag» for Den norske kirke, som skal inngå som et preambel i kirkeordningen. I tillegg til å bekrefte hvilke bekjennesskrifter Den norske kirke hviler på, er det tenkt at dokumentet også skal gi noen sentrale, overordnede perspektiver knyttet til DN's selvforståelse og oppdrag.

Etter Kirkemøtet i 2015 har det vært en lengere prosess med å finne en god form og et godt språk som er dekkende for en slik tekst. Dokumentet har vært oppe til behandling i Kirkerådet og Bispemøtet flere ganger. Kirkerådet drøftet det på sitt møte 25.-26. januar 2018 (KR sak 12/18), mens biskopene hadde det oppe på sitt oktobermøte i 2017 (BM sak 30/17).

### **BM-10/18 Vedtak**

Biskopene har drøftet Den norske kirkes grunnlag og vil gi følgende innspill til den videre utvikling av teksten:

### **Den norske kirkes grunnlag**

#### **§ 1**

Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke som bekjenner troen på den treenige Gud og evangeliet om frelse i Jesus Kristus som er gitt oss .... og uttrykt i bekjennelsen...

#### **§ 3**

[...] Alle døpte er kalt til å tjene Gud og medmennesker, og å ta del i kirkens liv.

#### **§ 4**

[...] I gudstjenesten samles menigheten. Der utrustes og sendes den slik at kirken kan virkeliggjøre sitt kall ...

Bispemøtet stiller spørsmål ved om de fire kjennetegn i siste setning (bekjennende, misjonerende, tjenende, åpen folkekirke) bør nevnes.

#### **§ 6**

Den norske kirke er landsdekkende og inndelt i sokn. Soknet er den grunnleggende enhet i kirken og kan ikke løses fra denne. Menigheten er fellesskapet av de som tilhører Den norske kirke og er bosatt i soknet.

Hver menighet står under tilsyn av en biskop, og har en ordnet prestedtjeneste. Den norske kirke består i og gjennom menighetene, og er en del av den verdensvide kirke.

Styring og ledelse av Den norske kirke på alle nivåer skjer i et samvirke mellom valgte representanter for og blant kirkens medlemmer og representanter for tjenesten med Ord og sakrament.

Alle kirkelige organer er forpliktet på Den norske kirkes læregrunnlag.

## § 7

Samisk kirkeliv (språk og kultur) er en integrert del av Den norske kirke.

*Anliggendet er viktig, og formuleringen bør bearbeides i samråd med Samisk kirkeråd.*

## BM 11/18 Bispemøtet i ny kirkeordning

---

I sak BM 31/17 Bispemøtets plass i ny kirkeordning, drøftet Bispemøtet det ansvar og de oppgaver som er lagt til Bispemøtet etter gjeldende kirkeordning, og konkretiserte noen forhold ved dette som ikke blir opplevet som tilfredsstillende. Behandlingen var lagt opp i fire punkter: 1) Kirkemøtets distribusjon av myndighet, 2) Bispemøtets behandling av lære- og liturgisaker, 3) Kirkeledelse og daglig ledelse, 4) Organisering av Bispemøtets sekretariat.

Pkt 1) vil bli utredet til bispemøtet i oktober 2018. Pkt 3) er delvis fulgt opp gjennom melding av sak til behandling på Kirkemøtet 2018. Pkt 4) er foreløpig under administrativ oppfølging.

Saken nå handler om pkt 2) Bispemøtets behandling av lære- og liturgisaker. Dette er konkretisert til håndtering av den type økumeniske saker som handler om teologiske uttalelser, samt arbeid med liturgiutvikling.

### BM-11/18 Vedtak

Bispemøtet har drøftet utvikling av kirkeordningen og samhandlingen i og mellom de sentralkirkelige organer, med særlig vekt på Den norske kirkes håndtering av økumenikk, lære- og liturgisaker.

Bispemøtet vil utvikle en helhetlig forståelse av hvordan biskopene og Bispemøtet kan ivareta de oppgaver som er gitt av Kirkemøtet, inkludert Bispemøtets forhold til Kirkemøtet.

På kort sikt og innenfor gjeldende regelverk er det to forhold vi særlig vil trekke frem: Bispemøtet imøteser et nærmere

samarbeid med Mellomkirkelig råd med sikte på å involvere Bispemøtet sterkere i arbeidet med teologiske høringsuttalelser. Det bør i denne sammenheng vurderes om Teologisk nemnd bør forankres i Bispemøtet.

Bispemøtet imøteser en tilsvarende involvering når det gjelder arbeidet med liturgiutvikling, inkludert arbeidet i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG), arbeidet i høringsfasen og sluttbehandling forut for innstilling til Kirkemøtet. Det bør i denne sammenheng vurderes om NFG bør forankres i Bispemøtet.

Vi ber Kirkerådet ta initiativ til å presisere Kirkemøtets arbeidsform når det gjelder endelig behandling av liturgisaker.

## BM 12/18 Ledelse av prestedtjenesten - rolle og ansvar for Kirkerådet, biskop og prost

---

Bispemøtet og Kirkerådet er enige om å drøfte hvordan ledelse av prestedtjenesten utøves i kirken i dag, med særlig henblikk på fordeling av rolle, ansvar og oppgaver mellom Kirkerådet, Bispemøtet, biskopene og prostene.

Biskop og prost har som sin særlige oppgave å lede prestedtjenesten. Frem til 2017 var Kongen ved departementet øverste arbeidsgiver. Departementet utøvet på det grunnlag både styring og ledelse av prestedtjenesten. Dette skjede primært gjennom fastsettelse av budsjetterammer for bispedømmerådene, tjenesteordning for biskop, prost og menighetsprest, samt å være rådgiver og ankeinstans for tjenstlige saker. Departementet gav også ut rundskriv m.v. vedrørende prestedtjenestens rammevilkår.

Ifm virksomhetsoverdragelsen har det blitt reist som et spørsmål hvordan Kirkerådet vil utøve sin myndighet som øverste arbeidsgiver i rettssubjektet Den norske kirke. Den myndighet som tidligere lå til departementet, er nå i det vesentlige flyttet over til Kirkerådet. Samtidig viderefører Kirkerådet i mangt en tradisjon og praksis som Kirkerådet gjennom lang tid har opparbeidet seg, og som mer er rettet inn mot innholdet i det pastorale og menighetsbyggende arbeidet. Det kan for eksempel handle om at Kirkerådet sender ut forslag til forbønner og annet materiell til gudstjenester, eller at

Kirkerådets ansatte offentlig uttaler seg om aktuelle saker knyttet til gudstjenesteliv m.v.

Både virksomhetsoverdragelsen i seg selv, men også den doble kilde til Kirkerådets nye posisjon, aktualiserer spørsmålet om hvordan Kirkerådet vil opptre som ledelsesorgan i kirken, særlig med sikte på prestatjenesten og relatert til det ansvar som er lagt til biskop og prost. Sett i forhold til departementets praksis, spørres det om Kirkerådet på en sterkere og mer direkte måte vil gå inn i det som handler om ledelse av prestatjenesten.

Det synes derfor å være et behov for å avklare nærmere både rolle, ansvarsfordeling og oppgavefordeling mellom Kirkerådet, Bispemøtet og biskopene når det gjelder ledelse av prestatjenesten.

### **BM-12/18 Vedtak**

Saken ble drøftet.

### **BM 13/18 Pilegrimstradisjoner og kirkelig samhandling**

---

Aktiviteter knyttet til ulike pilegrimstradisjoner har tiltatt i styrke over de senere år. Pilegrimsarbeidet er godt integrert i flere bispedømmer, og det er etablert en rekke sentre og ressursmiljøer til støtte for arbeidet. Pilegrimssatsingen er bred, og berører en rekke forhold, bla teologi og kirkeliv, kultur og kulturformidling, turisme, m.v. En rekke pilegrimsleder er opparbeidet, men det er også utfordringer knyttet til vedlikehold, åpne kirker, anvendelige liturgier m.v.

Kirken utfordres til å gjennomtenke sitt forhold til pilegrim som ide og begrep, ut fra et teologisk, historisk og aktuelt perspektiv. Hvordan kan og bør kirken best samarbeide med pilegrimstiltak og –aktivitet ulike steder i landet?

Formålet med denne saken er å belyse pilegrimsarbeidet i noe bredde, identifisere foreliggende utfordringer og tydeliggjøre samhandlingspotensiale mellom kirken og ulike lokale og sentrale aktører.

### **BM-13/18 Vedtak**

Bispemøtet har drøftet pilegrimstradisjoner og kirkelig samhandling. Vi imøteser den varslede stortingsmeldingen om pilegrimsarbeidet med forventning.

Arbeidet med Den norske kirkes selvforståelse i lys av pilegrimsbegrepet ligger foran oss. Det er grunn til å uttrykke takk og anerkjennelse for det arbeidet som mange har bidratt til. Pilegrimsvandring er tatt i bruk som tenkning og arbeidsredskap i lokalkirken, særlig gjennom skole-kirkesamarbeid, diakoni og trosopplæring. Det er viktig at pilegrimstradisjoner og kirkelig samhandling forankres i de ulike organer i Den norske kirke, med tydeliggjøring av mål og strategier for et fortsatt arbeid. Bispemøtet oppfordrer til at temaet belyses på Kirkemøtet et av de kommende år.

Gjestfriheten er en grunnleggende verdi i Den norske kirke. Dette utfordrer til å ta imot pilegrimer som kommer, og gi mulighet til å besøke de hellige rom. Bispemøtet understreker betydningen av åpne kirker, og vil derfor anmode om å fortsette arbeidet med å legge til rette for å sikre åpne kirker langs ledene.

### **BM 14/18 Kirken i det offentlige rom**

---

Bispemøtet har på initiativ fra Mellomkirkelig råd bidratt til at LVFs studiedokument *The Church in the Public Space* har kunnet bli oversatt til norsk. Dokumentet legger opp til en faglig samtale både om det teologiske grunnlaget for å engasjere seg i samfunnet og hvordan dette konkret kan komme til syne i dagens virkelighet. Som et supplement har Bispemøtet utviklet et studiemateriale som ønsker å knytte LVFs dokument nære en norsk virkelighet. Ønsket om et faglig arbeid omkring teologi og samfunn har kommet til syne i EVU-undersøkelse og i Bispemøtet tidligere. Biskopene bes samtale om innholdet i dokumentet og vurdere om dette er et egnet materiale å benytte til en faglig samtale i prostiene.

## **BM-14/18 Vedtak**

Bispemøtet har samtalt om kirkens engasjement i det offentlige rom med utgangspunkt i dokumentet fra Det lutherske verdensforbund «Kirken i det offentlige rom».

Biskopene anbefaler dokumentet og det supplerende studiematerialet, og oppfordrer til å bruke dette som en ressurs.

## **BM 15/18 Islam i Norge i 2018**

---

Hva er islam i Norge i 2018? Hvordan ytrer islam seg som sådan, hvilke ulike retninger finnes?

SSB anslår at det er ca 200 000 muslimer i Norge i dag, dvs ca 4 prosent av befolkningen. Det er imidlertid en viss usikkerhet knyttet til estimatet. De fleste er bosatt i Oslo, Akershus, Østfold og Oppland.

Det er 148 000 medlemmer av registrerte, muslimske trossamfunn. Det antas videre at en stor del muslimer ikke er medlem av noen moske. I 2010 var det 126 muslimske forsamlinger i Norge.

Det har vært en betydelig debatt knyttet til hvilke religiøse retninger som rommes innenfor norsk islam, i hvilken grad er norske muslimer integrert i samfunnet, og om det finnes tilløp til radikaliserings? Disse og flere spørsmål vil bli belyst i en seminarøkt med innledninger fra eksterne gjester.

### **Innledere**

Bushra Ishaq, lege, forsker og forfatter

Sindre Bangstad, forsker, KIFO

Anne-Hege Grung, førsteamanuensis ved TF, UiO

# Protokoll

## Bispemøtet

23. – 24. MAI 2018

PARK INN BY RADISSON OSLO AIRPORT, GARDERMOEN HOTEL, GARDERMOEN

### Saksliste

#### Saksnr Tittel

- |       |   |
|-------|---|
| 16/18 | Orienteringssaker                               |
| 17/18 | Oppnevninger                                    |
| 18/18 | Møteplan 2020 - 2021                            |
| 19/18 | Avtale om dåp - revisjon og status              |
| 20/18 | Forbønn for barn                                |
| 21/18 | Fagråd for ABV                                  |
| 22/18 | Bispemøtet som læreorgan                        |
| 23/18 | Bispemøtet i kirkeordningen                     |
| 24/18 | Justering av liturgier                          |
| 25/18 | Tilleggsgevdefondet                             |
| 26/18 | Konsultasjon: Ny ordning for hovedgudstjenesten |
| 27/18 | Kvalifikasjonskrav for prestatjeneste           |

### Til stede

---

Helga Haugland Byfuglien, *preses*, Nidaros  
Solveig Fiske, Hamar  
Ingeborg Midttømme, Møre  
Halvor Nordhaug, *visepreses*, Bjørgvin  
Atle Sommerfeldt, Borg  
Stein Reinertsen, Agder og Telemark  
Per Arne Dahl, Tunsberg  
Olav Øygard, Nord-Hålogaland  
Ann-Helen F. Jusnes, Sør-Hålogaland  
Kari Veiteberg, Oslo  
Anne Lise Ådnøy, Stavanger  
Ragnhild Jepsen, Nidaros

### Til stede fra sekretariatet:

---

Christofer Solbakken, generalsekretær  
Helge Kollerøs Nylenna, rådgiver

### Gjester:

---

Jens-Petter Johnsen, direktør, Kirkerådet  
Paul Erik Wirgenes, avdelingsdirektør, Kirkerådet  
Hans Arne Akerø, seksjonsleder, Kirkerådet  
Gerd Karin Røsæg, ass. direktør, Kirkerådet



## BM 16/18 Orienteringssaker

---

1. Personalsaker
2. Vurdering av habilitet for Kirkemøtets medlemmer
3. Møte med Frikirken 2. mai 2018
4. Taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt for prester og kirkelig tilsatte
5. The Arusha Call to Discipleship
6. Rekrutteringssituasjonen til prestatjeneste i Døvekirken
7. Presteordinasjon av lærere ved teologiske institusjoner
8. Status for gjennomføring av "Veien til vigsljet tjeneste" (VTVT)
9. Israel 70 år
10. Prøving av ekteskapsvilkår – digital selvbetjeningsløsning
11. Henvendelse til biskopene om vigselsturgi

### BM-16/18 Vedtak

Sakene ble tatt til orientering.

## BM 17/18 Oppnevninger

---

Bispemøtet oppnevner biskoper til deltakelse i ulike råd og utvalg. I tillegg oppnevnes biskoper av andre organer til deltakelse i ulike sammenhenger.

Det er behov for nye oppnevninger da flere av periodene nå går ut. Følgende råd og utvalg må det nå oppnevnes til:

### Nemnd for gudstjenesteliv

Sør-Hålogaland biskop har representert Bispemøtet i Nemnd for gudstjenesteliv i inneværende periode, 2014-2017, domprosten har vært vara i samme periode. Det skal nå oppnevnes en ny representant for perioden 2018-2021.

### Leder av styringsgruppen for Veien til prestatjeneste (STVTP)

Hamar biskop har vært leder for styringsgruppen for Veien til prestatjeneste i inneværende periode, 2014-2017, med domprost som vara. Det skal nå oppnevnes en ny leder for perioden 2018-2021.

### Samarbeidsrådet for overgrepssaker (SRO)

Hamar biskop har representert Bispemøtet i Samarbeidsrådet

for overgrepssaker (SRO) i inneværende periode, 2014-2017, domprosten har vært vara i samme periode. Det skal nå oppnevnes for perioden 2018-2021.

### Katolsk-luthersk samtale-gruppe (KATLUSA)

Oslo biskop har representert Bispemøtet i Katolsk-luthersk samtale-gruppe (KATLUSA) i inneværende periode, 2015-2018, domprosten har vært vara i samme periode. Det skal nå oppnevnes en ny representant for perioden 2019-2022.

### Tilleggsgavefondet

Oslo biskop har, sammen med Bispemøtets generalsekretær, representert Bispemøtet i Tilleggsgavefondet i inneværende periode, 2015-2018, domprosten har vært vara i samme periode. Tilleggsgavefondet er foreslått avviklet. Det er derfor ikke foreslått personer til en ny valgperiode.

### RSA for Menighetsfakultetet

Bjørgvin biskop har representert Bispemøtet i RSA for Menighetsfakultetet i inneværende periode, 2014-2017, domprosten har vært vara i samme periode. Det skal nå oppnevnes en ny representant for perioden 2018-2021.

### BM-17/18 Vedtak

Bispemøtet oppnevner Sør-Hålogaland biskop som medlem av **Nemnd for gudstjenesteliv** for perioden 2018-2021, med domprost som vararepresentant.

Bispemøtet oppnevner Hamar biskop som leder av **Styringsgruppen for veien til prestatjeneste (STVTP)** for perioden 2018-2021, med domprost som vararepresentant.

Bispemøtet oppnevner Hamar biskop som medlem av **Samarbeidsrådet for overgrepssaker (SRO)** for perioden 2018-2021, med domprost som vararepresentant.

Bispemøtet oppnevner Oslo biskop som medlem av **Katolsk-luthersk samtale-gruppe (KATLUSA)** for perioden 2019-2022, med domprost som vararepresentant.

Bispemøtet oppnevner Bjørgvin biskop som representant til **RSA for Menighetsfakultetet** for perioden 2018-2021, med domprost som vararepresentant.

## BM 18/18 Møteplan 2020 - 2021

---

Der tidligere fastsatt møteplan for bispemøter frem til og med 2019. Det foreslås videre møteplan for perioden 2020 – 2021.

### BM-18/18 Vedtak

#### Møteplan for 2019 – 2021 ble fastsatt.

##### 2019

Januar	14.-21.	BM, studietur til Egypt
Januar	24.-25.	KR
Februar	11.-15	Uke 7 BM, Oslo
Mars	11.-12.	KR
Mars-april	27.-2.	KM, Trondheim
Mai	14.-15.	BM, Losby gods, Lørenskog
Juni	6.-7.	KR
<i>Juni</i>	<i>24.-28.</i>	<i>Nordisk bispemøte, Finland</i>
September	11.-13.	KR
Oktober	14.-18.	Uke 42 BM, Oslo
Desember	5.-6.	KR

##### 2020

Februar	10.-14.	Uke 7 BM, Oslo
April	22.-28.	KM, Trondheim
Mai	18.-19.	BM, Gardermoen
Oktober	12.-16.	Uke 42 BM, Oslo

##### 2021

Februar	15.-19.	Uke 7 BM, Oslo
Mai	19.-20.	BM, Gardermoen
Oktober	18.-22.	Uke 42 BM, Oslo

### BM 19/18 Avtale om dåp - revisjon og status

---

Den norske kirke, ved Bispemøtet og Kirkerådet, inngikk i mars 2011 en avtale med Normisjon, Indremisjonsforbundet og Norsk luthersk misjonsamband om dåp på bedehus. Bakgrunnen for avtalen var et ønske om å formalisere en praksis som var utbredt, at personer som hadde tilhørighet og menighetsfelleskap ved et bedehus, og samtidig ønsket å beholde sitt

medlemskap i Den norske kirke, fikk mulighet til å kirkebokføre dåp forrettet ved et bedehus.

I avtalens pkt 6 heter det at «partene er enig om å avholde møter for å evaluere avtalen».

Sju år etter at avtalen ble underskrevet er det ikke holdt et slikt møte. I denne perioden har situasjonen mellom DNK og organisasjonene endret seg, ikke minst på grunn av at alle de tre misjonsorganisasjonene på ulikt vis har opprettet egne trossamfunn.

### BM-19/18 Vedtak

Bispemøtet tar initiativ til at det innkalles til et møte mellom partene i avtalen for evaluering, jf. avtalens pkt. 6.

### BM 20/18 Forbønn for barn

---

De siste par årene har det i mediene blitt informert om forbønn og velsignelse av barn i Den norske kirkes gudstjenester. Bispemøtet har tidligere hatt en kort drøfting av fenomenet.

Det kan synes som om etterspørselen etter slik forbønn har økt de senere årene, det er i hvert fall mer omtalt. Ettersom dette ikke er en etablert ordning finnes det ingen statistikk, men flere medieoppslag om temaet kan tyde på at dette er en problemstilling flere menigheter møter.

Det kan være nærliggende å tenke at dette er en konsekvens av et pluralistisk samfunn hvor ekteskap og samliv inngås på tvers av livssyn og konfesjonell tilknytning: En forelder kan ønske å døpe barnet, mens den andre setter seg imot. Barnevelsignelse kan da være et kompromiss hvor barnet får en kirkelig velsignelse uten at de teologiske implikasjonene som slår inn ved en dåp gjør seg gjeldende. Barnevelsignelse oppfattes – med rette – som en mindre inngripende handling enn dåpen.

På grunn av manglende statistikk er det heller ikke mulig å si noe om barn som mottar barnevelsignelse i større grad senere velger dåp enn de som ikke får slik velsignelse.

En økende tematisering av spørsmålet om barnevelsignelse indikerer en utfordring kirken står overfor når det gjelder hvordan kirken kan møte unge voksne i den situasjon de befinner seg i. Spørsmålet om hvordan kirken skal stille seg til barnevelsignelse blir dermed ikke bare et rent teologisk spørsmål, men også i stor grad et strategisk spørsmål om hvordan vi tilrettelegger for tilhørighet og deltakelse i kirkens liv.

### **BM-20/18 Vedtak**

Bispemøtet registrerer at noen foreldre som ikke ønsker dåp for sine barn, etterspør velsignelse/forbønn for barn i en gudstjenestelig ramme. Bispemøtet har forståelse for at det kan forekomme situasjoner der dåp ikke er aktuelt, men ønsker ikke å innføre en egen ordning for forbønn for barn da dette lett vil kunne oppfattes som alternativ til dåp.

Forbønn for barn skal eventuelt skje som en del av forbønnen i gudstjenesten. Utover dette vil ikke Bispemøtet gi noen retningslinjer, men den enkelte biskop vil følge opp temaet overfor prestene og menighetene.

### **BM 21/18 Fagråd for ABV**

---

Bispemøtet har, sammen med KA, hatt et helhetlig ansvar for arbeidsveiledning (ABV) i Den norske kirke siden 2014. Et eget fagråd for ABV følger opp arbeidet. Funksjonsperioden til fagrådet er fra 2014-2018. I forkant av ny oppnevning har Bispemøtets sekretariat sett et behov for å justere mandatet for fagrådet, og har forberedt et nytt forslag til mandat i samarbeid med KA. Bispemøtet og KA må vedta nytt mandat for at det skal være gyldig.

Uavhengig av arbeidet med nytt mandat har fagrådet for ABV sett et behov for å justere Nasjonale retningslinjer for ABV. Bakgrunnen for dette er endringer i måten arbeidsveilederutdanningen (AVU) gjennomføres på.

### **BM-21/18 Vedtak**

Bispemøtet vedtar forslag til nytt mandat for fagråd for ABV.

## **Mandat Nasjonalt fagråd for ABV**

### **1. Formål**

Nasjonalt fagråd for arbeidsveiledning er opprettet av Bispemøtet og KA for å bistå i arbeidet med å videreføre og utvikle tilbudet om arbeidsveiledning i Den norske kirke.

### **2. Fagrådets oppgaver**

Fagrådet skal:

- a) gjennom årlig rapportering fra bispedømmene, og gjennomføring av landskonferanse for ABV annet hvert år, holde seg oppdatert på hvordan ABV fungerer i Den norske kirke,
- b) ivareta behov for nasjonal koordinering gjennom fastsatte nasjonale retningslinjer for ABV,
- c) bistå oppdragsgivere i arbeidet med å rekruttere kompetente veiledere,
- d) initiere og følge opp arbeidsveiledningsutdanninger,
- e) ekvivalere veiledere som har fulgt annet opplegg en ordinær arbeidsveilederutdanning,
- f) føre register over godkjente veiledere og veiledere i tjeneste,
- g) holde seg faglig oppdatert, blant annet ved å delta på nasjonale og nordiske nettverk for arbeidsveiledning,
- h) foreslå eller uttale seg om forslag til endringer i nasjonale retningslinjer for arbeidsveiledning i Den norske kirke.

Utvalget leverer årlig statusrapport til fastsatt frist til oppdragsgiverne.

### **3. Sammensetning og oppnevning**

Fagrådet består av syv (åtte) medlemmer, og skal romme en bred kompetanse i veiledning og god kjennskap til arbeidet med arbeidsveiledning i kirken.

Bispemøtet oppnevner, etter samråd med profesjonsforeningene:

- én biskop som fungerer som leder av fagrådet
- én ansatt ved et bispedømmekontor med ansvar for å følge opp ABV
- én prest med veilederutdanning i aktiv veiledningstjeneste
- én person med særlig kompetanse innenfor ABV-feltet

KA oppnevner, i samråd med profesjonsforeningene:

- én ansatt i KA som fungerer som nestleder av fagrådet
- én kirkeverge
- én til to fellesrådsansatt(e) med veilederutdanning i aktiv veiledningstjeneste

Oppnevningsperioden er på fire år. Det er et ønske at det tilstrebes god balanse mellom kjønnene i fagrådet.

#### **4. Fagrådets arbeidsform**

Fagrådet møtes normalt to ganger årlig og arbeider innenfor budsjetttrammer og føringer som gis fra oppdragsgiverne.

Sekretær for fagrådet konsulterer med leder og nestleder mellom møtene. Sekretariatsfunksjonen avklares i samråd mellom oppdragsgiverne.

Bispemøtet vedtar følgende endringer i nasjonale retningslinjer for ABV:

#### **Nytt pkt 6. og 7 erstatter nåværende pkt. 6**

##### **6. Krav til veiledere**

Veiledningen (gruppe/individuell) utføres av personer med arbeidsveilederutdanning (AVU) eller tilsvarende veilederutdanning godkjent av Nasjonalt fagråd for arbeidsveiledning, og som er registrert i fagrådets register over godkjente veiledere. Personer med gjennomført AVU, og som ikke ellers anses uskikket for å fungere som veileder i kirken, registreres i nasjonalt register over arbeidsveiledere.

Arbeidsgiver (biskop eller kirkelig fellesråd) avgjør hvilken veileder som skal benyttes til profesjonsbaserte grupper og signerer kontrakt. Begge arbeidsgiverne avgjør i fellesskap hvilke veiledere som skal benyttes i tverrfaglige veiledningsgrupper. Veiledere som benyttes til ABV, har ansvar for å vedlikeholde sin veiledningskompetanse og å delta i veiledning på veiledning.

##### **7. Arbeidsveilederutdanning**

Arbeidsveilederutdanning er et videreutdanningsprogram på

masternivå for prester, kateketer, diakoner eller andre kirkelige medarbeidere som har minimum to års yrkeserfaring fra kirkelige tjeneste. Som utgangspunkt bør de som blir tatt opp på studiet på forhånd ha utdanning på masternivå og erfaring fra ABV, men det kan gis dispensasjon for personer som har annen særlig kompetanse eller på annen måte oppleves spesielt aktuell for å være ABV-veileder.

Nasjonalt fagråd for ABV kartlegger behov for nye arbeidsveiledere i Den norske kirke, gjennom rapportering fra bispedømmene. Fra Den norske kirkes side anses det som nødvendig at AVU har et omfang tilsvarende 60 stp og inneholder praksisgrupper og veiledning på veiledning. Den nærmere utformingen av AVU skjer i dialog mellom Fagrådet og lærestedene.

Biskopen anbefaler hvem som gjennomfører studiet fra sitt bispedømme, og støtter dette økonomisk og bidrar til å etablere praksisgruppe for studenten. Fellesrådet støtter sine studenter økonomisk. Dersom det ikke foreligger anbefaling fra biskopen, er ikke et bispedømme forpliktet til å organisere praksisgruppe.

#### **BM 22/18 Bispemøtet som læreorgan**

---

Kirkemøtet behandlet i 2016 sak om læreorgan for Den norske kirke, jf sak KR 9/16. Den norske kirkes lærenemnd ble med dette avvirket. I stedet er det fastsatt at Bispemøtet skal opptre som læreorgan ved læreklage mot en enkeltperson. Kirkemøtet fastsatte et eget reglement for Bispemøtets behandling av læreklager.

Bispemøtet bør drøfte reglementet med sikte på å etablere en samstemmig forståelse av de bestemmelser som er gitt. Videre bør det gjennomtenkes en enkel prosedyre for håndtering av konkrete saker.

##### **BM-22/18 Vedtak**

Bispemøtet drøftet reglement for Bispemøtets behandling av læreklager, fastsatt av Kirkemøtet 12. april 2016. Det utarbeides en enkel prosedyre for Bispemøtets behandling av læreklager på grunnlag av samtalen i møtet.

## BM 23/18 Bispemøtet i kirkeordningen

---

Etter plan for utvikling av ny kirkeordning skal Kirkerådet gjennomføre en høring av forslag til ny kirkeordning innværende år. Høringsmaterialet sendes ut etter Kirkerådets møte i juni 2018.

Det forelå omtale av Bispemøtet slik det foreslås i høringsdokumentet, samt til orientering også kirkeordningens bestemmelser i sin helhet, slik at det er mulig å relatere omtalen av Bispemøtet til resten av ordningen.

### BM-23/18 Vedtak

Saken ble drøftet.

## BM 24/18 Justering av liturgier

---

Kirkerådet har på sitt møte i januar 2018 oppnevnt ny Nemnd for Gudstjenesteliv (NFG) (KR sak 10/18). Nytt NFG hadde sitt første møte 22. februar 2018. På møtet ble det drøftet hvilke liturgier det skal arbeides med i funksjonsperioden.

I tillegg til revisjon av hovedgudstjenesten som nå er i en høringsfase, er det allerede igangsatt et arbeid med:

- Konfirmasjonstidens gudstjenester
- Tekstboken
- Triduum (skjærtorsdag, langfredag og påskenatt)

NFG har i vedtak (NFG sak 08/18) anbefalt Kirkerådet og Bispemøtet om å igangsette et arbeid med:

- Liturgier for vigsling til kirkelig tjeneste
- Liturgi for vigsling av kirkebygg

NFG oppfatter også et det er et særlig behov for å se på Ordning for skriftemål, Ordning for Bots- og bønnedag og en ny ordning for askeonsdag. Det er foreløpig ikke lagt en plan for når et slikt arbeid skal anbefales igangsatt.

### BM-24/18 Vedtak

1. Når det gjelder konfirmasjonstiden, vil Bispemøtet uttrykke at arbeidet må begrenses til selve konfirmasjons-

gudstjenesten, og at dette særlig sees i forhold til den nye dåpsliturgien.

2. Bispemøtet ønsker en bred og grundig gjennomgang av tekstboken, og ser at dette er et arbeid som krever tid og langsiktighet. Bispemøtet vil derfor ikke gå inn for en mindre justering nå, men vil samarbeide med NFG om en plan for et større arbeid.
3. Bispemøtet tar NFGs planer for arbeid med påsketidens gudstjenester (tredagersfesten/triduum) til orientering.
4. Bispemøtet anbefaler at NFG starter et arbeid med å justere liturgi for vigsling til kirkelig tjeneste, og ber om at dette arbeidet skjer i nært samarbeid med Bispemøtet. Ordet «vigsling» bør reserveres for tjenesten som kantor, kateket, diakon, prest og biskop. Derfor må «Liturgi for vigsling til fast kirkelig tjeneste» endres i ordlyd som tydeliggjør at dette ikke er en vigslet tjeneste.
5. Bispemøtet anbefaler at NFG starter et arbeid med å justere liturgi for vigsling av kirkebygg.
6. Bispemøtet ønsker en forenklet høringsprosess på alle liturgisakene. Bispemøtet ønsker også at NFG har en gjennomgang av rubrikkene til alle liturgi. Bispemøtet ber om at den fremlagte tempoplanen for utvikling av liturgi justeres i henhold til prosedyre for behandling av liturgisaker, vedtatt på Kirkemøtet i 2018. Alle liturgier må utformes med sikte på å kunne innarbeides i lokal grunnordning.

## BM 25/18 Tilleggsgavefondet

---

Tilleggsgavefondet (TGF) består av midler som ble samlet inn av lutherske kirker i USA etter 2. verdenskrig til kirkelig gjenreising i Finnmark og Nord-Troms. Tilleggsgaven ble reservert for «åndelig gjenreising» i Den norske kirke, men da gaven ble gitt, ble den spesielle referansen til Finnmark og Nord-Troms utelatt slik at midlene kunne anvendes til tiltak av «pioneraktig karakter» i hele Den norske kirke. Grunnkapitalen var på om lag kr 2,4 mill da gaven ble gitt rett etter 2. verdenskrig. Per 31.12.2017 har fondet en samlet verdi på om lag kr 5,1 mill. Frem til 2014 ble det utlyst midler årlig på mellom kr 250 000 og kr 400 000. Prosjektene som har fått støtte har i hovedsak mottatt mellom kr 50 000 og kr 100 000.

Avkastningen av fondets midler har blitt gitt som tilskudd til ulike tiltak i samsvar med fondets formål. En rekke prosjekter har gjennom årene vært muligjort med støtten fra TGF. Siste vedtak om utdeling av midler til tiltak ble imidlertid gjort i 2014, og siste utbetaling ble gjort i 2017. Det er ikke behandlet søknader siden 2014.

Arbeidet med søknadsbehandling, utbetaling, oppfølging og rapportering av tilskudd fra fondet har imidlertid krevet mye administrativt arbeid av fondets styre, Kirkerådet og den enkelte tilskuddsmottaker. Styret har derfor vurdert det slik at formålet med TGF ivaretas på en bedre måte ved å la rettssubjektet Den norske kirke (rDnk) forvalte midlene som en del av rDnk sin frie egenkapital, og heller komme til anvendelse slik Kirkerådet og Kirkemøtet vurderer det som best. Styret i TGF vedtok derfor 21.03.2018 å avvike fondet i løpet av 2018 og å overføre kapitalen til rettssubjektet Den norske kirke (rDnk), under forutsetning av at både Kirkerådet og Bispemøtet fatter vedtak om avvikling med 2/3 flertall. Det er Lotteri- og stiftelsestilsynet som til slutt fatter vedtaket om avvikling av fondet.

#### **BM-25/18 Vedtak**

Bispemøtet har drøftet spørsmålet om Tilleggsgavefondets fremtid, og ser at det foreligger gode grunner for å søke å avvike fondet. Bispemøtet er imidlertid opptatt av at fondets kapital brukes til et formål som reflekterer fondets bakgrunn. Fondets kapital bør derfor øremerkes en bestemt type formål, for eksempel støtte til kirker som er i en fase av gjenoppbygging etter krig og nød. Bispemøtet imøteser en dialog med Kirkerådet om både formål og organisering, og ber om å få saken tilbake etter at så har skjedd

#### **BM 26/18 Konsultasjon: Ny ordning for hovedgudstjenesten**

---

I forbindelse med revisjon av Ordning for hovedgudstjenesten har Kirkerådet gjennomført en høring om revisjon av ordning for hovedgudstjeneste. Svarfrist var 10. april. Planen er at ny ordning skal vedtas på Kirkemøtet i 2019 etter forutgående behandling i Kirkerådet i september. Bispemøtet får saken til læremessig behandling i oktober.

Bispemøtet drøftet høringsnotatet på møtet i februar 2018, jf sak BM 8/18.

På konsultasjonen ble resultater fra høringen presentert, og utvalgte problemstillinger lagt frem til drøfting.

#### **BM-26/18 Vedtak**

Samtalen ble tatt til orientering.

#### **BM 27/18 Kvalifikasjonskrav for prestedtjeneste**

---

Det har den siste tiden foregått en debatt om kravene som stilles til dem som vil bli prest gjennom de alternative veiene til prestedtjeneste, jf tilsetningsforskriftens § 5. Flere har gitt uttrykk for at kravene er urimelig strenge, og får til konsekvens at mulighetene for omskolering i realiteten blir små og antall prester som kommer inn via denne veien derfor få.

Debatten har også tematisert vilkårene i § 6, organisering av teologiske studier, og også forståelsen for og betydningen av teologisk utdanning.

I et noe større perspektiv handler denne debatten om vilkårene for rekruttering til prestatjeneste. Normalordningen er at unge mennesker påbegynner cand. theol.-studiet etter videregående skole, evt masterstudium i kristendomskunnskap, jf § 3, mens de alternative ordningene innebærer kvalifisering på annet grunnlag forutsatt tilleggsutdanning i et visst omfang (§ 5) eller at akademiske krav frafalles (§ 6). Både når det gjelder normalordningen og når det gjelder den alternative veien etter § 5 vil lærestedenes organisering av studietilbudet være et vesentlig premiss.

### **BM-27/18 Vedtak**

Bispemøtet drøftet enkelte spørsmål knyttet til kvalifikasjonskrav for tilsetning som menighetsprest med utgangspunkt i den siste tids offentlige debatt. Bispemøtet vil fremholde betydningen av at kirkens prester har solid teologisk fagkompetanse. Bispemøtet ser samtidig grunn til å undersøke nærmere om studie- og kvalifiseringsordninger er tilstrekkelig fleksible med tanke på å rekruttere mennesker i ulike livsfaser og yrkesløp til prestatjeneste.

Bispemøtet ser et behov for at kirke og academia nærmere drøfter rekrutteringen til det teologiske studium, og vil ta initiativ til regelmessige kontaktmøter med dette for øye.

Bispemøtet ber Kirkerådet vurdere om pkt 5 i §5 i Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke fungerer på en hensiktsmessig måte.

# Protokoll

## Bispemøtet

20. AUGUST 2018

PARK INN BY RADISSON OSLO AIRPORT, GARDERMOEN HOTEL, GARDERMOEN

### Saksliste

Saksnr	Tittel
--------	--------

28/18	Orienteringssaker
29/18	Ordning for biskopens stedfortreder
30/18	Biskopenes deltakelse på sommerarrangementer
31/18	Etter- og videreutdanning for proster

### Til stede

---

Helga Haugland Byfuglien, *preses*, Nidaros  
Solveig Fiske, Hamar  
Ingeborg Midttømme, Møre  
Halvor Nordhaug, *visepreses*, Bjørgvin  
Atle Sommerfeldt, Borg  
Stein Reinertsen, Agder og Telemark  
Olav Øygaard, Nord-Hålogaland  
Ann-Helen F. Jusnes, Sør-Hålogaland  
Herborg Finnset, Nidaros  
Kari Veiteberg, Oslo  
Anne Lise Ådnøy, Stavanger

### Til stede fra sekretariatet:

---

Christofer Solbakken, generalsekretær

### Gjester:

---

Ingrid Vad Nilsen, direktør, Kirkerådet  
Jan Rune Fagermoen, administrasjonsdirektør, Kirkerådet  
Ingeborg Dybvik, kommunikasjonsdirektør, Kirkerådet



## BM 28/18 Orienteringssaker

---

1. Personalsaker
2. Kirkeklokker for fred
3. Beredskapsavtalen
4. Bispemøtets teologiske fagråd 17. september 2018
5. Prest ønsker seg fritatt fra å forrette vigslar
6. Biskopens opptreden i debatten om kirkeordning
7. Umiddelbare inntrykk fra årets VTP/VTVT
8. Biskopens besøk til studenter på lærestedene
9. Forbønn for borgerlig inngått ekteskap
10. Skriftlesning i ordinasjonsgudstjenester
11. Ordfører som vigslar
12. Kirkebruksplanen i Oslo
13. Tariffoppgjøret 2018 – konsekvenser av forhandlingsbrudd

### BM-28/18 Vedtak

Sakene ble tatt til orientering.

## BM 29/18 Ordning for biskopens stedfortreder

---

Når biskopen har ferie, er syk eller er i studiepermisjon, eller stillingen er vakant, vil det oppstå behov for en stedfortreder. Etter TOB § 14 annet ledd er domprosten biskopens «faste vikar», hvilket betyr at domprosten er den første som bes om å fungere i bispestillingen når biskopen er ute av tjeneste.

Ut over dette foreligger det ingen bestemmelser eller føringer til utvelgelse av stedfortreder. Det betyr at dette er noe arbeidsgiver avgjør i kraft av arbeidsgivers styringsrett. Det er etablert praksis at biskopen fastsetter hvem som skal være stedfortreder. Det kan imidlertid være nyttig å ha gjennomtenkt kriteriene for en slik utvelgelse og prioritering. Videre kan det være hensiktsmessig å ha fastsatt en liste med stedfortreder i prioritert orden med virkning for en lengre tidsperiode.

Det forutsettes at det er prostene som er aktuelle som stedfortreder for biskop. Det kan kanskje være naturlig å tenke på ansiennitet som et utgangspunkt for rangeringen. Ansiennitet er imidlertid et litt statisk begrep, og reflekterer ikke inn realkom-

petanse og egnethet for fungering. Erfaring og kompetanse er derfor begreper som er mer hensiktsmessige. Ved siden av dette er det ikke unaturlig også å ta hensyn til enkelte praktiske forhold, som for eksempel bosted (avstand til bispedømmekontoret) og om prostens personlige lyst/ulyst mtp en fungeringsperiode.

På denne bakgrunn foreslås følgende retningslinjer for fastsettelse av stedfortreder for biskop:

### BM-29/18 Vedtak

Det fastsettes følgende retningslinjer for utpeking av stedfortreder for biskop:

1. Domprosten er biskopens faste vikar, jf TOB § 14 annet ledd, og skal derfor settes opp som nr én på listen over stedfortreder.
2. Biskopen fastsetter ut fra en samlet vurdering hvem av prostene som skal fungere som stedfortreder for biskop når domprosten er forhindret. Listen kunngjøres i prostemøtet, og fastsettes for en periode på minst ett år. Biskopen kan revidere listen etter behov, fortrinnsvis én gang pr år.
3. Evt fungeringstillegg tilkjennes etter de regler som gjelder for dette.

## 30/18 Biskopenes deltakelse på sommerarrangementer

---

Biskoper inviteres til en rekke ulike arrangementer rundt om i landet, særlig i løpet av sommermånedene. Preses vil invitere til å se helhetlig på dette, og inviterer til en samtale om erfaringer og synspunkter på saken, eventuelt også med sikte på å skape enighet om noen retningslinjer.

### BM-30/18 Vedtak

Saken ble drøftet.

## BM 31/18 Etter- og videreutdanning for proster

---

PFs prostefaglag har signalisert et ønske om tydeligere rammer for etter- og videreutdanning av proster. I dag har noen proster noen andre rutiner knyttet til studiepermisjon enn andre prester, men økonomisk støtte til studieopplegg går gjennom REU på lik linje med andre prester.

Bispemøtet behandlet i sak 19/2013 prostetjenesten med bakgrunn i evalueringen av prostereformen som var gjennomført av Diakonhjemmet. I vedtaket fra saken uttaler Bispemøtet at:

Med tanke på nødvendig kompetanseutvikling for proster går Bispemøtet inn for at det blir lagt til rette for relevant kompetanseutvikling i etterkant av ansettelse. Bispemøtet mener at prostene bør ha kompetanse innenfor:

- åndelig ledelse
- personalledelse
- administrativ/organisatorisk ledelse
- endringsledelse
- strategisk ledelse
- ekklesiologi

Bispemøtet vedtok også å arrangere prostekonferanser. Dette ble gjennomført som regionale prostekonferanser i 2015 og nasjonal prostekonferanse i 2016.

Slik ordningen er nå, arrangerer Bispemøtet årlig Innføringskurs for nye proster for nytilsatte proster. Dette er et tredagerskurs som inneholder tematikk som kirkerett, forvaltning, HR og personalledelse, relasjon til fellestråd mm. Omfanget på kurset begrenser muligheten for dybde inn i temaene.

Dersom Bispemøtet ønsker å styrke etter- og videreutdanningen av proster, kan dette gjøres på ulikt vis. Enten kan det legges til rette for at prostene selv tar initiativ til nødvendig kompetanseheving og at bispedømmet bidrar med økonomisk støtte og permisjonsordninger. Alternativt kan Bispemøtet selv fastsette et mer omfattende kurs enn dagens prostekurs eller søke å

inkludere proster i relevante, eksisterende kurs. Av eksisterende kurs kan nevne master i verdibasert ledelse ved VID vitenskapelige høyskole, men dette er stort og omfattende studium.

Biskopene bes diskutere behovet for en styrking av arbeidet med kompetanseheving av prostene, og hva som eventuelt vil være et god løsning.

Et grunnleggende spørsmål vil være hvordan Bispemøtet tenker om økonomien i kompetanseheving av proster. Det er tre alternativer som presenterer seg:

1. Fortsette praksis med at proster, i likhet med prestene, søker på ordinære EVU- midler som behandles i REU. Kompetanseheving av proster blir dermed ett av flere hensyn REU må ta stilling til i sin behandling.
2. Det kan skilles ut en egen pott av EVU-midlene som øremerkes til kompetanseheving av proster. Dette gir prostene en forutsigbarhet, og gjør at de som ledere ikke «konkurrerer» med medarbeiderne om de samme midlene. Det vil imidlertid føre til en svekkelse av EVU-midlene som er søkbare for prestene. Det vil også kunne være vanskelig dersom store deler av EVU-budsjettet brukes på større regionale tiltak.
3. Det avsettes egne midler til kompetanseheving av proster i bispedømmets budsjettbehandling. Dette vil gå utover andre ting pengene kan brukes på, og vil derfor være preget av budsjettforhandlinger og tildelinger på lik linje med andre budsjettposter. Samtidig kan en slik organisering sørge for å forankre bispedømmerådets og biskopens ansvar for kompetanseutvikling og ivaretagelse av sine mellomledere på en tydeligere måte.

Biskopene bes diskutere hvordan en eventuell styrking av kompetanseheving av prostene kan finansieres.

### **BM-31/18 Vedtak**

Saken ble drøftet.



# Protokoll Bispemøtet

15. – 19. OKTOBER 2018

VOKSENÅSEN KULTUR- OG KONFERANSEHOTELL, OSLO

## Saksliste

### Saksnr Tittel

- |       |   |
|-------|---|
| 32/18 | Innkalling til bispemøte 15.-19. oktober 2018                     |
| 33/18 | Orienteringssaker   |
| 34/18 | Kontaktmøter  |
| 35/18 | Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker                              |
| 36/18 | EVU-saker   |
| 37/18 | Revisjon av hovedgudstjenesten                                    |
| 38/18 | Kompetansekrav til prestedtjenesten                               |
| 39/18 | Strategiske perspektiver  |
| 40/18 | Bispemøtet i ny kirkeordning                                      |
| 41/18 | Veien til prestedtjeneste (VTP)                                   |
| 42/18 | Fengselspreststjenesten   |
| 43/18 | Studietur til Egypt   |
| 44/18 | Oppnevning av valgkomite  |
| 45/18 | Oppnevning av Fagråd for ABV                                      |
| 46/18 | Oppnevning av LHBT-utvalg   |
| 47/18 | Hørings sak - Regler for valg av Kirkeråd                         |
| 48/18 | Hørings sak - Fordelingsnøkkel vedrørende menighetspresttjenesten |
| 49/18 | Oppnevning til AMU  |

## Til stede

---

Helga Haugland Byfuglien, *preses*, Nidaros  
Solveig Fiske, Hamar  
Ingeborg Midttømme, Møre  
Halvor Nordhaug, *visepreses*, Bjørgvin  
Atle Sommerfeldt, Borg  
Stein Reinertsen, Agder og Telemark  
Olav Øygard, Nord-Hålogaland  
Ann-Helen F. Jusnes, Sør-Hålogaland  
Herborg Finnset, Nidaros  
Kari Veiteberg, Oslo  
Jan Otto Myrseth, Tunsberg  
Anne Lise Ådnøy, Stavanger

## Til stede fra sekretariatet:

---

Christofer Solbakken, generalsekretær  
Helge Nylenna, rådgiver  
Marita Solberg Bjerke, rådgiver

## Gjester:

---

Søster Theodora, Anafora, Egypt  
Tor Wennesland, Utenriksdepartementet  
Ingrid Vad Nilsen, direktør, Kirkerådet  
Ivar Braut, biskop emeritus

## **BM 32/18 Innkalling til bispemøte 15. - 19. oktober 2018**

---

Innkalling ble sendt ut 28. september 2018.

### **BM-32/18 Vedtak**

Innkalling ble godkjent uten merknader.

## **BM 33/18 Orienteringssaker**

---

1. Kirkerådets møte 12.-14. september 2018
2. CPCE General Assembly 2018
3. Tariffoppgjøret 2018
4. Arbeid med tekstboken
5. Bruk av gravkapell
6. Status for kirkefagutvalget
7. Samarbeid med Teologisk nemnd om seminar om religionsteologi
8. Jubileum Stiklestad 2030
9. Oppfølging av effektiviseringsutvalget
10. Skolering av leke gudstjenesteledere
11. Praksis for fullmakt til prestetjeneste
12. Deltakelse i fylkesberedskapsrådet
13. Praksis for kransepålegging ved minnesmerker
14. Markering av allehelgen

### **BM-33/18 Vedtak**

Sakene ble tatt til orientering.

## **BM 34/18 Kontaktmøter**

---

Det ble avholdt kontaktmøte med Kirkerådet ved direktøren. Kirkerådets direktør, Ingrid Vad Nilsen, tok opp følgende punkter:

1. Arbeid og prioriteringer som direktør i Kirkerådet.
2. Situasjonen etter siste møte i Kirkerådet, med særlig vekt på hørings-saken om kirkeordning.
3. Biskopenes rolle og plassering i ny kirkeordning.

### **BM-34/18 Vedtak**

Samtalen ble tatt til etterretning.

## **BM 35/18 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker**

---

1. Taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt
2. Bispemøtet som læreorgan
3. Regler for vilkår for ordinasjon
4. Kommunikasjon mellom biskop, proster og kirkeverger
5. Biskopenes uttalelser
6. Fortrinnsrett ved ledig stilling
7. Nådens fellesskap – tilsetting som prest

### **BM-35/18 Vedtak**

Bispemøtet samtalte om forståelsen av taushetsplikt og avvergeplikt. Spørsmålet om meldeplikt forberedes til behandling i neste bispemøte.

Forslag til prosedyre for Bispemøtets opptreden som læreorgan forberedes til behandling i neste bispemøte.

Det var enighet om vurderingskriterier for hvilke stillinger som gir grunnlag for vigsling til prest, samt at det skal utvikles en mal for ordinasjonssamtalen. Vurderingskriteriene, samt forslag til mal for ordinasjonssamtalen, forberedes til behandling i neste bispemøte.

Når det gjelder medlemskapskravet ved tilsetting av prest, vil Bispemøtet uttale at det rettslige grunnlaget for tilsetting som prest i Den norske kirke synes klarlagt. Det er imidlertid behov for en videre samtale i Nådens Fellesskap om forståelsen og rekkevidden av avtalen mellom Den norske kirke og Metodistkirken.

De øvrige sakene ble tatt til orientering.

### 1. Nasjonal kompetanseutviklingsplan

Bispemøtet vedtok i sak BM 29/14 Nasjonal kompetanseutviklingsplan for perioden 2015-2020. I vedtaket heter det: «Det gjennomføres evaluering halvveis og ved fullført periode, og foretas justeringer om særlige grunner skulle tilsi det.» Vi er nå over halvveis i planens funksjonsperiode, og det er ikke foretatt noen evaluering. Etter dialog med arbeidstakerorganisasjonene i SEU vurderes det å slå sammen den foreløpige evalueringen med utarbeidelsen av ny plan. Denne saken tegner en skisse over hvordan dette arbeidet kan se ut, med vedtak i Bispemøtet høsten 2020 og ny plan gjeldende fra 1. januar 2021.

### 2. Samarbeid mellom bispedømmene og Bispemøtet

Arbeidet med EVU skjer både nasjonalt, regionalt og lokalt. EVU-midlene bispedømmene forvalter fordeles dermed ulikt, avhengig av hvilke satsinger som er i bispedømmet og hvor mye av potten som fordeles direkte til prostiene. Hvor mye midler som gjenstår til prioriterte nasjonale kurs vil dermed variere stort fra år til år og fra bispedømme til bispedømme. Det er lite av gode rutiner vedrørende informasjon av langsiktige planer fra både Bispemøtet og bispedømmet. Konsekvensen er at det har blitt lyst ut flere kurs som ikke kan gjennomføres på grunn av for få deltakere. Det foreslås å etablere noen rutiner, eventuelt endringer, i hvordan relasjonen mellom EVU-arbeidet regionalt og nasjonalt skal være.

### 3. Fremtidige kurs

Bispemøtet har tidligere prioritert kurs om daglig ledelse i soknet (BM 4/18) med oppstart høsten 2019. Dette er tenkt som et breddekurs, og vil trolig legge beslag på mye av EVU-budsjettene i en periode ettersom det er et forholdsvis stort kurs (15 stp) over tre semestre. Kompetanserådet har i møte 28. august også presentert en plan for videre kursutlysning.

### BM-36/18 Vedtak

1. Bispemøtet imøteser et arbeid med ny nasjonal kompetanseutviklingsplan, og ber om å få utkast til endelig behandling av saken til bispemøtet i oktober 2020.

2. Bispemøtet vil utrede ulike modeller for å styrke samarbeidet med bispedømmene som en del av arbeidet med ny nasjonal kompetanseutviklingsplan.
3. Bispemøtet imøteser et kommende kurs om ledelse i lokalkirken, men ser at det fremdeles gjenstår nødvendige avklaringer og arbeid før kurset er klart til å lyses ut. Dette handler både om økonomi og relasjonen til de ulike arbeidsgiverlinjene, samt KA. Bispemøtet ber om at kurset utvikles videre og lyses ut når disse avklaringene er gjort.
4. Bispemøtet har drøftet Kompetanserådets skisse til fremtidige kurs og vil anbefale følgende kurs for utlysning våren 2019:
  - PTP/Prest og teolog i praksis (5/10 stp) (MF i samarbeid med TE, VID og PF)
  - PKU/Pastoralklinisk utdanning (20 stp) (MF)
5. Bispemøtet vil følge opp arbeidet med å se på kostnadene knyttet til PKU. Denne saken kommer tilbake til behandling i bispemøtet i februar 2019.

## BM 37/18 Revisjon av hovedgudstjenesten

---

Da Kirkemøtet vedtok Ordning for hovedgudstjenesten i 2011 lå det i vedtaket at det skulle «legges til rette for erfaringsdeling slik at det kan gjøres justeringer og korrigeringer av den nye ordningen i løpet av 3-6 år». Kirkerådet gjennomførte derfor våren 2018 en høring som la til rette for å komme med tilbakemelding på hvordan gudstjenestereformen har fungert, samt gi innspill til foreslåtte endringer. Bispemøtet var ikke høringsinstans, men høringsnotatet ble drøftet på bispemøtet i februar 2018 (BM 08/18) som en forberedelse til biskopenes egne hørings svar. Høringsresultatene ble lagt fram for Bispemøtet i egen konsultasjon med Kirkerådet i mai 2018 (BM 26/18), noe som ga biskopene mulighet til å komme med ytterligere innspill. Kirkerådet behandlet saken på sitt møte i september (KR 47/18).

Saken er nå oversendt til Bispemøtet for uttalelse før Kirkerådets endelige forberedelse av sak til Kirkemøtet. Justert ordning for hovedgudstjenesten forventes vedtatt på Kirkemøtet i 2019.

### **BM-37/18 Vedtak**

Bispemøtet vil takke Kirkerådet og Nemnd for gudstjenesteliv for et godt og omfattende arbeid med revisjon av hovedgudstjenesten, og vil uttale følgende:

1. Det har vært et ønske å gjøre liturgien strammere ved å begrense valgmuligheter, særlig i hoveddel I – samling. Bispemøtet støtter dette ønsket.
2. Bispemøtet mener at samlingsbønnen skal være obligatorisk i hovedgudstjenesten og ber om at det også utformes samlingsbønner med tydeligere kirkeårspreg. Samlingsbønnen er en god inngang til gudstjenesten og legger til rette for involvering av medliturg.
3. Bispemøtet mener at lovprisningsformularet «Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd: Vår skaper, frigjører og livgiver» blir tatt inn som alternativ avslutning på prekenen. Dette ivaretar liturgiens inkluderende språk, og er en formulering som allerede er i bruk ved inngangsordene og er kjent.
4. Bispemøtet støtter forslaget om ett utdelingsord, og mener at dette skal være «Kristi kropp gitt for deg. Kristi blod utøst (evt. gitt) for deg». Utdelingsordet ivaretar både kristologien og gaveperspektivet ved nattverden.
5. Bispemøtet mener at syndsbejennelse alternativ D bør utgå. Den er teologisk og språklig uklar og svak.
6. Bispemøtet mener at løftesordet bør komme etter syndsbejennelsen. Dette følger liturgisk tradisjon.

Bispemøtet er enig med Kirkerådet i at menighetsrådet ikke lenger behøver å søke biskopen om godkjenning av sin lokale grunnordning, men skal oversende den til biskopen. En slik forenklet prosedyre forutsetter at den lokale grunnordning er innenfor gjeldende ordning. Videre er Bispemøtet enige i at biskopen i særlige tilfeller kan samtykke til et opplegg av hovedgudstjenesten som avviker fra gjeldende ordning. Bispemøtet

forutsetter at Kirkerådet utarbeider en plan for implementering i menighetene av de justerte ordningene.

### **BM 38/18 Kompetansekrav til prestedtjenesten**

---

Det var våren 2018 en avisdebatt vedrørende kravene som stilles til dem som vil bli prest gjennom de alternative veiene til prestedtjeneste. Saken ble drøftet i Bispemøtet i mai 2018 (BM 27/18), der det ble understreket betydningen av at kirkens prester har solid teologisk fagkompetanse, samtidig som man burde undersøke om studie- og kvalifiseringsordningene er fleksible nok for mennesker i ulike livsfaser.

Denne debatten er del av en større diskusjon om kvalifikasjonskrav for prestedtjeneste. Her vil både kirkens kvalifikasjonskrav og lærestedenes studietilbud- og planer være vesentlige premiss, og i BM 27/18 heter det i vedtaket at «Bispemøtet ser et behov for at kirke og academia nærmere drøfter rekrutteringen til det teologiske studium, og vil ta initiativ til regelmessige kontaktmøter med dette for øye».

Kirken har satt opp som kvalifikasjonskrav til prestedtjeneste fullført cand. theol.-grad, med praktisk-teologisk utdanning som del av eller i tillegg til denne graden. Det er ikke spesifisert hva innholdet i teologistudiet må være for å gi den kompetansen kirken trenger. Teologifaget og kirkevirkeligheten er i stadig utvikling, og det vil være viktig med en god dialog mellom kirke og academia slik at teologistudiet gjør nye prester godt forberedte til den tjenesten de skal inn i.

### **BM-38/18 Vedtak**

Bispemøtet ser behovet for et mer formalisert samråd med de teologiske lærestedene om innholdet i cand. theol.-graden.

Bispemøtet vil invitere de teologiske lærestedene til en konsultasjon om saken på bispemøtet i februar 2019.

## BM 39/18 Strategiske perspektiver

---

Bispemøtet har regelmessig samtalt om strategiske perspektiver på kirkelig ledelse, jf bla sak BM 4/17, BM 13/16, BM 3/15 og BM 8/14. Denne samtalen har til hensikt å høyne bevisstheten omkring sentrale drivere i samfunnsutviklingen og forståelsen av kirkens posisjon med sikte på å identifisere særlige utfordringer og muliggjøre klare og velbegrunnede prioriteringer. Vedlagt ligger tre notater med relevant bakgrunnsinformasjon og tallmateriale.

Strategiske perspektiver behandles på dette møtet i form av et miniseminar med korte input og rom for samtale. Til samtalen inviteres stiftsdirektørene, kirkefagsjefene samt representanter fra Kirkerådet. Samtalen i møtet vil legges opp omkring to hovedpunkter, jf nedenfor. Temaene blir muntlig presentert i møtet.

### 1. Prestestillinger vs driftsmidler

28% av prestene som jobber i Den norske kirke er over 60 år. Alle de 355 prestene som er inne i sine siste yrkesaktive år, kommer ikke til å kunne bli erstattet når de pensjoneres. Hvordan bør Den norske kirke møte denne oppgaven på et strukturelt nivå?

### 2. Oppslutning om dåp og kirkens posisjon

Oppslutningen om dåp har vært nedadgående i flere år. Årsaksbildet er antakelig sammensatt. Det betyr at endring av én faktor ikke vil endre den generelle utviklingen vesentlig. Grunner for nedgang kan deles i to hovedkategorier – de vi selv kan kontrollere/manipulere (kvalitet på dåpssamtaler, dåpsgudstjenester, informasjon m.v.), og de vi ikke rår over (sekularisering). Det er grunn til å tro at mange av de dypere liggende driverne ligger utenfor vår egen kontroll.

### BM-39/18 Vedtak

Samtalen ble tatt til orientering.

## BM 40/18 Bispemøtet i ny kirkeordning

---

Bispemøtets plass i ny kirkeordning har vært behandlet på flere bispemøter de senere årene. Denne saken er en oppfølging av Bispemøtets sak BM 31/17 hvor biskopene i vedtakets del 1 uttalte: Bispemøtet vil utrede hvordan myndighets- og kompetansefordelingen mellom Kirkerådet og Bispemøtet kan videreutvikles innenfor rammen av Kirkemøtets helhetlige ansvar.

Med utgangspunkt i tjenesteordning for biskoper og Bispemøtets uttalelse «Kirkens tilsyn i lys av ny kirkeordning» (BM 8/16) og med et særlig henblikk på Kirkemøtets nye rolle etter skillet mellom stat og kirke, argumenteres det i dette saksfremlegget for at Bispemøtet, i en klar forståelse av Kirkemøtet som Den norske kirkes øverste organ, i en ny kirkeordning må gis et tydeligere og mer spesifikt mandat knyttet til Den norske kirkes enhet, lære og liturgi.

### BM-40/18 Vedtak

Forslag til ny kirkeordning er nå sendt på høring. Bispemøtet drøftet Bispemøtets plass i ny kirkeordning.

Kirkemøtet har tidligere, jf Kirkemøtets vedtak i sak KM 8/16, bedt Kirkerådet utrede Bispemøtets plass i ny kirkeordning. Det er nå påkrevet at dette utredningsarbeidet settes i gang.

Bispemøtet ber om at det særlig utredes hvordan Kirkemøtet kan delegere myndighet til Bispemøtet, jf kirkeloven § 24 siste ledd (forslag til § 36 i kirkeordningen). Bispemøtet vil særlig peke på utvikling og ivaretagelse av kirkens liturgier og gudstjenesteliv, teologiske samtaler i økumeniske organisasjoner og med andre kirker, samt relasjonen til andre tros- og livssyns-samfunn.



## BM 41/18 Veien til prestetjeneste (VTP)

---

Veien til prestetjeneste (VTP) er et innarbeidet, ordinasjonsforberedende program i Den norske kirke. Den er nå snart 20 år siden det ble satt i gang, og det er på tide med en større evaluering og gjennomgang av hele programmet. Dette spesielt nå i lys av at Veien til vigslet tjeneste (VTVT) er opprettet som et tilsvarende program for de andre vigslede tjenestegruppene.

### BM 41/18 Vedtak

Bispemøtet har drøftet organiseringen av Veien til prestetjeneste i lys av erfaringene fra gjennomføring av Veien til vigslet tjeneste. Bispemøtet ser at navnet på ordinasjonssamlingene må endres til «vigslingssamlinger», og har i samtalen særlig hatt fokus på innhold og rammer for samlingene (O1 og O2). Bispemøtet ser behovet for en større grad av standardisering av samlingene, og ber om at Styringsgruppen for VTP følger opp dette. Samlingene skal ha et omfang på 4 dager.

## BM 42/18 Fengselspresttjenesten

---

Bispemøtet har i de senere år drøftet ulike former for kategorialprester: Sykehuspresttjenesten (BM 28/16 og 5/17) og Feltprestkorpsset (BMAU 24/17). Også fengselspresttjenesten er berørt av statlig omorganisering og økende grad av livssynspluralisme i samfunnet.

Denne saken berører i særskilt grad tre områder innenfor fengselspresttjenesten:

- Kompetanseutvikling og faglighet hos fengselsprestene
- Den norske kirkes kontakt med kriminalomsorgen
- Tilsyn og arbeidsgiveransvar for fengselsprestene

Saken prøver å løse noen akutte utfordringer, og peker også fremover mot et mer langsiktig arbeid knyttet til denne særskilte prestetjenesten.

### BM-42/18 Vedtak

Bispemøtet har drøftet sider ved organiseringen av feng-

selspresttjenesten i Den norske kirke, og vil understreke viktigheten av denne tjenesten som et særskilt bidrag i Den norske kirkes rolle som folkekirke.

Bispemøtet vil i dialog med fengselspresttjenesten se på hva som er en hensiktsmessig organisering av tjenesten og tilsynet med denne tjenesten videre. Dette må også inkludere et arbeid med hvordan man viderefører og sikrer en fortsatt god kompetanseutvikling og faglighet på området både for arbeidsgivere og arbeidstakere.

Bispemøtets preses vil være et koordinerende ledd på nasjonalt nivå mellom Den norske kirke og kriminalomsorgen.

## BM 43/18 Studietur til Egypt

---

Det er bestemt at det skal gjennomføres en studietur til Egypt i tiden 14.-20. januar 2019.

### BM-43/18 Vedtak

Studieturen planlegges videre med de innspill som fremkom i møtet.

## BM 44/18 Oppnevning av valgkomite

---

Etter § 9 i Bispemøtets forretningsorden velges arbeidsutvalget for to år av gangen, og valget skjer på årets første møte i det år det skal foretas valg. I mars 2017 ble det sittende arbeidsutvalget valgt, jf sak BM 3/17, hvilket tilsier at nytt arbeidsutvalg skal velges på møtet i februar 2019.

De siste årene har det vært praksis å utpeke to biskoper som selv ikke er aktuelle for valg til arbeidsutvalget om å forberede valget og fremme forslag til sammensetning av nytt arbeidsutvalg.

Etter forretningsordenen § 9 består arbeidsutvalget av preses, visepreses og et tredje medlem. Da preses etter ny ordning ikke er på valg, skal det velges visepreses og et tredje medlem.

Det har i mange år vært praksis også å velge et varamedlem til arbeidsutvalget. En tid nå har det også vært praksis at varamedlemmet møter fast på alle møter. I praksis har dette derfor medført at arbeidsutvalget består av fire biskoper, dvs en tredjedel av kollegiet. Det må vurderes om dette er med på å styrke arbeidsutvalgets oppgaveløsning sett i lys av den økte ressursbruken.

#### **BM-44/18 Vedtak**

Bispemøtet ber biskop Halvor Nordhaug og biskop Kari Veiteberg om å forberede valg av nytt arbeidsutvalg på bispemøtet i februar 2019.

#### **BM 45/18 Oppnevning av Fagråd for ABV**

---

Bispemøtet behandlet i sak BM 21/18 nye retningslinjer for ABV samt nytt mandat for Fagrådet for ABV. Med utgangspunkt i det nye mandatet skal Bispemøtet nå oppnevne nytt fagråd for perioden 2019-2022.

Retningslinjene for ABV vedtas av både Bispemøtet og KA. KA har kommet med noen endringsforslag til Bispemøtets vedtak i sak BM 21/18. Saken må derfor behandles på nytt i Bispemøtet.

Fagrådet for ABV har i dialog med ABV-ansvarlige i bispedømmene vurdert det slik at det er behov for en ny runde med arbeidsveilederutdanning i løpet av de nærmeste årene. Biskopene bes vurdere om det skal anbefales om dette skal arbeides videre med.

#### **BM-45/18 Vedtak**

Bispemøtet har med bakgrunn i sak BM 21/18 hatt en ny samtale om arbeidsveilederutdanning, organisering av arbeidsveilederutdanningen i Den norske kirke og oppfølgingen av veiledere.

Bispemøtet ser behov for å rekruttere flere ABV-utdannende veiledere, og vil be Fagrådet for ABV om å vurdere planer for et nytt AVU-kurs.

Kursutvikling må skje i sammenheng med Bispemøtets øvrige EVU-arbeid.

Bispemøtet vedtar nye retningslinjer for ABV i tråd med KAs forslag.

Bispemøtet oppnevner i tråd med mandatet Møre biskop, Jon Marius Kobro Hammer, Tore Hummelvoll og Anne Beate Tjentland som Bispemøtets representanter i Fagrådet for ABV i perioden 2019-2022.

#### **BM 46/18 Oppnevning av LHBT-utvalg**

---

Kirkerådet vedtok i sak KR 49/18 å opprette et LHBT-utvalg. Bispemøtet er bedt om å oppnevne ett medlem av utvalget.

Arbeidsform og møtefrekvens er ikke tydeliggjort pr dags dato. Forslag på medlem i utvalget bes fremmet i møtet.

#### **BM-46/18 Vedtak**

Bispemøtet oppnevner biskop Jan Otto Myrseth som medlem av Kirkerådets LHBT-utvalg for perioden 2018-2020.

#### **47/18 Høringssak - Regler for valg av Kirkeråd**

---

Kirkemøtet vedtok i 2018 ny sammensetting av Kirkerådet (KM 15/18). Som en konsekvens av dette må regler for valg til Kirkerådet endres. Kirkerådet har nå sendt et forslag på høring til bispedømmene og Bispemøtet. Høringsfrist er satt til 15. desember.

#### **BM-47/18 Vedtak**

Bispemøtet har drøftet det utsendte høringsnotatet om regler for valg av Kirkerådet. Bispemøtet ber Bispemøtets AU ferdigstille et høringssvar med utgangspunkt i de synspunkter som kom frem i samtalen.

#### 48/18 Høringssak - Fordelingsnøkkel vedrørende menighetspresttjenesten

---

19. september 2018 sendte Kirkerådet ut på høring forslag til fordelingsnøkkel mellom bispedømmerådene av tilskudd til menighetspresttjenesten. Biskopene og bispedømmerådene er høringsinstanser, og høringsfristen er satt til 31. oktober 2018. Selv om Bispemøtet ikke er høringsinstans vil det være nyttig om biskopene kan drøfte forslaget og høringsspørsmålene før egne høringsuttalelser utarbeides og fastsettes.

#### **BM 48/18 Vedtak**

Samtalen ble tatt til orientering.

#### 49/18 Oppnevning til AMU

---

Bispemøtet er anmodet om å oppnevne biskop til medlem av arbeidsmiljøutvalget (AMU) for perioden 2019 - 2020.

#### **BM 49/18 Vedtak**

Bispemøtet oppnevner biskop Ann-Helen F. Jusnes som medlem av arbeidsmiljøutvalget (AMU) for perioden 2019 – 2020.





# Årsrapport for Bispemøtet 2018

*Fastsatt av Bispemøtets arbeidsutvalg  
11.-12. desember 2018*

# Årsrapport for Bispemøtet 2018

## I. Leders beretning

---

Bispemøtet er et sentralkirkelig organ for samordning av den tjeneste som er tillagt biskopene. Gjennom Bispemøtets arbeid utøver biskopene et samlet lederskap i Den norske kirke lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Rammene for Bispemøtets virksomhet legges av de grunnleggende bestemmelsene om Bispemøtet i lov og forskrift, Kirkemøtets vedtak og Kirkerådets tildelingsbrev.

Ressurssituasjonen for Bispemøtet er noenlunde balansert i forhold til ansvar og arbeidsoppgaver. Bispemøtets medvirkning på ulik måte er etterspurt av mange, noe som krever bevisst prioritering. Oppnåelse av målsetninger fastsatt i virksomhetsplanen vil reflektere både evnen til slik prioritering og det løpende trykket i henvendelser.

Det er et generelt inntrykk at biskopenes og Bispemøtets stemme etterspørres i større grad, både innad i kirken og i en bredere offentlighet. Endringer i relasjonen mellom staten og kirken har gjort at Bispemøtet trer enda mer frem som et sentralt, kirkelig organ med ansvar og oppgaver knyttet til kirkens tro og bekjennelse.

## II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

---

Etter kirkeloven § 26 skal Bispemøtet virke for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene. Slik samordning vil handle om å drøfte felles erfaringer, utarbeide maler og prosedyrer for lik håndtering av saker, og samarbeid om utviklingstiltak m.v. Det vil også handle om å ivareta overordnet koordinering på enkelte arbeidsområder, slik som etter- og videreutdanning for prester, innføringsprogram for nye prester og proster og ordinasjonsforberedelse.

Videre handler samordning også om koordinering av biskopenes rolle og funksjoner inn mot sentralkirkelige styringsorganer. Denne type oppgaver handler om å ivareta den episkopale dimensjon i det nasjonale kirkestyret.

Til sist vil det også være Bispemøtets oppgave å koordinere biskopenes kollegiale representasjon og nærvær ved offentlige markeringer i kirke og samfunn, nasjonalt og i utlandet, samt gi støtte til biskopenes medvirkning i den offentlige debatt.

### **Bispemøtets organisasjon**

Bispemøtet ledes av preses. Det velges et arbeidsutvalg for to år av gangen. Arbeidsutvalget har i 2018 bestått av biskop Helga Haugland Byfuglien (preses), biskop Halvor Nordhaug (visepreses), biskop Solveig Fiske og biskop Olav Øygard (varamedlem). Varamedlem har møtt fast på alle møter.

Bispemøtet har et sekretariat, bestående av fire fulltids ansatte. Sekretariatet ledes av generalsekretær (teolog), og består for øvrig av to rådgivere (teologer) og en førstekonsulent. Av fire tilsatte i sekretariatet var det i 2018 to kvinner og to menn. Første halvår var det vakanse i den ene rådgiverstillingen.

Bispemøtets sekretariat er en egen organisatorisk enhet, og har et tett, praktisk samarbeid med Kirkerådets sekretariat.

Bispemøtets tildeling til drift er på ca 7 mill kroner, inkludert lønnsmidler. Ca 0,6 mill er avsatt til programmet Veien til prestatjeneste, og ca 0,5 mill er avsatt til innføringskurs og EVU-tiltak.

### III. Årets aktiviteter og resultater

---

Det er satt opp mål for virksomheten innenfor fire hovedområder, jf virksomhetsplan for Bispemøtet, fastsatt av Bispemøtets arbeidsutvalg 16. januar 2018.

#### 1. Samordning av den regionale bispetjeneste

##### 1.1. Veien til prestatjeneste (VTP)

Veien til prestatjeneste (VTP) er et ordnasjonsforberedende program etablert med hjemmel i Tjenesteordning for biskoper § 8, første ledd. Programmet har vært i drift siden 2001, og fremstår som en innarbeidet og ordinær vei frem mot ordinasjon.

#### *Målsetninger for 2018:*

1. Videreføre arbeidet i VTP-programmet gjennom styringsgruppe (STVTP) og de regionvise ordinasjonssamlingene.
2. Implementere ordningen for «Veien til vigsletjeneste» (VTV).

#### *Evaluerings av måloppnåelse:*

VTP programmet har i 2017 vært driftet på ordinær måte. Bispemøtet etablerte i 2017 programmet Veien til vigsletjeneste (VTVT). Første samling i VTVT ble gjennomført i 2018, sammen med VTPs O2-samling i alle tre regioner. Det var god påmelding til samlingene. Totalt var det 35 deltagere, fordelt på 19 diakoner, 11 kateketer og 5 kantorer.

Styringsgruppa for VTP tok i 2018 initiativ til en gjennomgang av hele VTP-ordningen, og dette ble vedtatt på Bispemøtet i oktober. Det er i første omgang bestemt at ordinasjonssamlingene skal standardiseres i større grad enn de er i dag, og fra 2019 skal tidsrammen for samlingene være totalt fire dager.

Per 05.12.18 var det registrert 307 påmeldte til VTP. Deltakerne fordeler seg slik på lærestedene:

Lærested	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
TF/PTS/KUN	64	90	102	101	96	86	77	87	101	86	70
MF	152	135	151	159	146	150	135	156	127	129	117
VID/KUN*	45	25	38	33	36	34	27	32	37	40	32
Andre	46	40	50	33	42	33	30	33	17	17	28
<b>Sum</b>	<b>307</b>	<b>290</b>	<b>340</b>	<b>326</b>	<b>320</b>	<b>303</b>	<b>269</b>	<b>308</b>	<b>282</b>	<b>272</b>	<b>247</b>

\* Fo.m. 2018 er studenter ved KUN regnet sammen med VID

Deltakerne fordeler seg slik på bispedømmene:

Bispedømme	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Oslo	38	35	34	34	30	32	31	35	30	23
Borg	39	45	46	40	31	28	28	29	35	26
Tunsberg	14	20	15	20	17	15	15	20	23	28
Hamar	22	21	23	25	29	25	24	28	25	23
Agder og Telemark	51	43	48	44	41	42	29	30	28	26
Stavanger	20	14	24	21	25	25	25	28	31	27
Bjergvin	39	36	53	41	42	37	30	35	30	23
Møre	16	14	22	19	22	20	17	19	17	23
Nidaros	20	18	21	27	30	27	20	22	20	26
Sør-Hålogaland	23	19	26	30	30	29	24	28	22	24
Nord-Hålogaland	21	25	29	25	23	23	26	34	21	23
<b>Sum</b>	<b>313</b>	<b>290</b>	<b>340</b>	<b>326</b>	<b>320</b>	<b>303</b>	<b>269</b>	<b>308</b>	<b>282</b>	<b>272</b>

Til sammen 42 deltakere gjennomførte O1 i 2018, mens 49 deltakere gjennomførte O2.

Deltakerne har fordelt seg slik på bispedømmene fra 2012 til 2018:

Bispedømme	2018		2017		2016		2015		2014		2013		2012	
	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1	O2	O1
Oslo	7	7	4	7	3	-	3	1	5	6	3	-	1	3
Borg	5	3	7	3	4	3	6	4	4	8	4	3	4	6
Tunsberg	6	3	6	1	5	2	5	4	5	4	5	2	4	5
Hamar	4	5	4	6	3	3	1	3	3	4	3	3	3	1
<b>Sum Øst</b>	<b>22</b>	<b>18</b>	<b>21</b>	<b>17</b>	<b>15</b>	<b>8</b>	<b>15</b>	<b>12</b>	<b>17</b>	<b>22</b>	<b>15</b>	<b>8</b>	<b>12</b>	<b>15</b>
Agder/Telemark	4	6	3	1	5	3	8	3	8	5	5	3	3	8
Stavanger	3	6	1	2	3	6	6	0	6	1	3	6	0	6
Bjergvin	4	2	7	9	2	6	5	7	5	7	2	6	7	5
<b>Sum Vest</b>	<b>11</b>	<b>14</b>	<b>11</b>	<b>12</b>	<b>10</b>	<b>15</b>	<b>19</b>	<b>10</b>	<b>19</b>	<b>13</b>	<b>10</b>	<b>15</b>	<b>10</b>	<b>19</b>
Møre	2	7	2	1	7	3	1	3	4	3	7	3	3	1
Nidaros	4	4	7	4	3	7	5	4	10	7	3	7	4	5
Sør-Hålogaland	6	4	5	5	8	6	2	3	5	6	8	6	3	2
Nord- Hålogaland	6	5	3	3	4	6	4	2	5	8	4	6	2	4
<b>Sum Nord</b>	<b>18</b>	<b>20</b>	<b>17</b>	<b>13</b>	<b>22</b>	<b>22</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>24</b>	<b>24</b>	<b>22</b>	<b>22</b>	<b>12</b>	<b>12</b>
<b>Totalt</b>	<b>51</b>	<b>52</b>	<b>49</b>	<b>42</b>	<b>47</b>	<b>45</b>	<b>46</b>	<b>34</b>	<b>60</b>	<b>59</b>	<b>47</b>	<b>45</b>	<b>34</b>	<b>46</b>



Til sammen 31 deltakere gjennomførte stiftspraksis i 2018. Alle læresteder legger nå opp til stiftspraksis i vårsemesteret. Dette forklarer det lave antall deltakere for høsten 2018.

Deltakerne fordelte seg slik på bispedømmene:

	Vår 2018	Høst 2017	Vår 2017	Vår 2016	Høst 2015	Vår 2015	Høst 2014	Vår 2014	Høst 2013	Vår 2013	Høst 2012
<b>Bispedømme</b>											
Oslo	3	-	3	2	4	2	2	3	-	5	3
Borg	8	2	5	1	3	4	-	1	1	2	4
Tunsberg	3	-	2	4	1	3	2	4	1	3	1
Hamar	2	1	-	4	1	4	2	2	-	1	3
<b>Sum region øst</b>	<b>16</b>	<b>3</b>	<b>10</b>	<b>11</b>	<b>9</b>	<b>13</b>	<b>6</b>	<b>10</b>	<b>2</b>	<b>11</b>	<b>11</b>
Agder Telemark	2	-	7	5	1	3	-	6	2	3	2
Stavanger	2	-	3	5	-	9	-	3	1	5	0
Bjergvin	3	1	3	4	1	7	1	2	4	3	0
<b>Sum region vest</b>	<b>7</b>	<b>1</b>	<b>13</b>	<b>14</b>	<b>2</b>	<b>19</b>	<b>1</b>	<b>11</b>	<b>7</b>	<b>11</b>	<b>2</b>
Møre	2	-	3	0	-	3	-	5	1	3	0
Nidaros	3	-	3	4	3	5	2	3	1	1	1
Sør-Hålogaland	2	2	3	1	1	4	-	1?	1	2?	0
Nord-Hålogaland	1	-	2	1	1	3	1	4	3	5	1
<b>Sum region nord</b>	<b>8</b>	<b>2</b>	<b>11</b>	<b>6</b>	<b>5</b>	<b>11</b>	<b>3</b>	<b>13</b>	<b>6</b>	<b>11</b>	<b>2</b>
<b>Sum totalt</b>	<b>31</b>	<b>6</b>	<b>34</b>	<b>31</b>	<b>16</b>	<b>47</b>	<b>10</b>	<b>34</b>	<b>15</b>	<b>33</b>	<b>15</b>

## 1.2 Innføringsprogram for nye prester

Innføringsprogrammet startet opp 1.1.2013, og inneholder tiltak som skal gjennomføres lokalt, regionalt og sentralt. Sentrale tiltak er Bispemøtets ansvar, og inkluderer bla en sentral kurssamling 1 og 2, samt det poenggivende kurset Prest og teolog i praksis, del 1 (5 stp).

*Målsetninger for 2018:*

1. Gjennomføre sentrale kurssamlinger 1 og 2.
2. Gjennomføre Prest og teolog i praksis.
3. Monitorere implementeringen av innføringsprogrammet, inkludert lokalt og regionalt arbeid med innføringsdager og arbeidsveiledning.
4. Videreutvikle rutiner for administrasjon og samhandling mellom kursdeltakerne, Bispemøtets sekretariat, bispedømmekontorene, prostene og lærestedene.

*Evalueringsrapport for 2018:*

Sentral kurssamling 1 og 2 og Prest og teolog i praksis, del 1, ble gjennomført i 2018. Det er fremdeles utfordringer knyttet til

samhandling mellom Bispemøtet, bispedømmer og læresteder, særlig med tanke på gjennomføringen av Prest og teolog i praksis. Dette må det arbeides videre med. Det er også liten oversikt over hvordan innføringsprogrammet blir gjennomført lokalt og regionalt, så det er også noe man må arbeide videre med.

*Deltagere på Innføringskurset fra oppstarten i 2014:*

	2018	2017	2016	2015	2014
<b>Kurssamling 1</b>	43	46	47	32	26
<b>Kurssamling 2</b>	46	40	33	22	
<b>Prest og teologi i praksis, del 1</b>	28	26	12		

## 1.3 Arbeidsveiledning (ABV)

Bispemøtet har i samarbeid med KA etablert et nasjonalt fagråd og nasjonale retningslinjer for arbeidsveiledning (ABV) i Den norske kirke. ABV er et innarbeidet og mye brukt verktøy for å gi prester og andre kirkelige medarbeidere hjelp til refleksjon over egen tjeneste. Gjennom dette skal ABV også bidra til kvalitetssikring, motivasjon og rekruttering til kirkelig tjeneste.

### Målsetninger for 2018:

1. Drive arbeidet i fagråd for ABV
2. Revidere mandatet for fagrådet basert på erfaringer som er gjort.
3. Oppnevne nytt fagråd for perioden 2018-2022.

### Evaluering av måloppnåelse:

Fagrådet har hatt 4 møter i 2018, og avholdt Landskonferanse for ABV i september. Bispemøtet og KA vedtok nytt mandat for Fagrådet, samt noen justeringer i Nasjonale retningslinjer for ABV. Det ble oppnevnt nytt fagråd på Bispemøtet i oktober 2018. Fagrådet er oppnevnt med en funksjonsperiode fra 2019-2022.

### 1.4 Kurs for nye proster

Bispemøtet har hatt et kontinuerlig fokus på utvikling av prostetjenesten. Det vises til sak BM 32/09. Det vises videre til «Utviklingsprogram for proster» (UPP), som ble gjennomført av Kirkedepartementet og Bispemøtet i 2007-2009. I 2015 og 2016 ble det gjennomført regionvise kurs for alle proster, og høsten 2016 en nasjonal prostekonferanse. Bispemøtet har ansvar for kursing av nye proster, og gjennomfører årlige kurs for nye proster over tre dager.

### Målsetninger for 2018:

1. Gjennomføre kurssamling for nye proster.

### Evaluering av måloppnåelse:

Innføringskurs for nye proster ble gjennomført 10.-12. oktober 2018, og videreutvikles ut fra erfaring. Kurset får god evaluering, og oppleves som nyttig og viktig for nye proster. Det var 5 proster som deltok på kurset i 2018.

### 1.5 Kurs for ny biskop

Bispemøtet tok i 2015 initiativ til en egen kursdag for ny biskop. jf sak BM 30/14. Kurset gjennomføres over to arbeidsdager, og legges opp slik at biskop og stiftsdirektør møter Bispemøtes preses og generalsekretær, samt tilrettelagte møter med Kirkerådet, KA og Presteforeningen.

### Målsetninger for 2018:

1. Gjennomføre kursdager for ny biskop.

### Evaluering av måloppnåelse:

Det er gjennomført kurs for ny biskop i Tunsberg bispedømme 1.-2. november.

### 1.6 Ledelse

#### Visitaser og ordinasjoner

Visitaser til menighetene og ordinasjon til prestedtjeneste er to sentrale kjerneområder i biskopens tjeneste. I 2018 har visitaser og ordinasjoner hatt følgende omfang:

<b>Biskop</b>	<b>Visitaser (antall sokn)</b>	<b>Ordinasjoner</b>	<b>Vigsling - Diakon</b>	<b>Vigsling - Kateket</b>	<b>Vigsling - Kantor</b>
Nord-Hålogaland	5 (7)	7	-	-	1
Sør-Hålogaland	4 (6)	1	-	-	-
Møre	5 (14)	3	-	1	-
Nidaros	3 (13)	1	2	2	1
Bjergvin	7 (21)	5	1	-	1
Stavanger	6 (11)	1	-	1	-
Hamar	5 (14)	4	-	-	-
Tunsberg	1 (10)	3	3	3	1
Agder og Telemark	8 (12)	4	1	1	2
Oslo	2 (2)	6	5	3	-
Borg	6 (18)	5	2	1	-
<b>Sum</b>	<b>52 (128)</b>	<b>40</b>	<b>14</b>	<b>12</b>	<b>6</b>

### *Målsetning for 2018:*

1. Styrke Bispemøtets arbeid med arbeidsgiveroppgaver og ledelse av presterjentenesten.

### *Evaluering av måloppnåelse:*

Erfaringsdeling og drøfting av aktuelle saker er gjort til fast tema på bispemøtene under overskriften «Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker».

## **2. Kompetanseutvikling i presteskabet**

Etter departementets omlegging på EVU-feltet fra 1. januar 2014, har Bispemøtet hatt som oppgave å koordinere planer og tiltak med kompetanseutvikling for prester. I etterkant av den nasjonale kompetanseutviklingsplanen som ble vedtatt i 2014 har det blitt utarbeidet regionale plener for kompetanseutvikling i de ulike bispedømmene og dette arbeidet er snart sluttført.

### *Målsetninger for 2018:*

1. Starte arbeidet med revisjon av sentral kompetanseutviklingsplan
2. Følge opp arbeidet med lokale kompetanseplaner.
3. Etablere gode prosesser og rutiner for samhandling (årshjul).
4. Styrke arbeidet med en sentral koordinering av kursutvikling.
5. Ivareta sekretariatsfunksjoner for sentralt etterutdanningsutvalg (SEU).

### *Evaluering av måloppnåelse:*

Det ble på Bispemøtet i oktober 2018 vedtatt at det skal igangsettes et arbeid med evaluering av nåværende nasjonale kompetanseutviklingsplan med sikte på å vedta en ny plan høsten 2020. Det har vært avholdt møte mellom Bispemøtet og lærestedene for å styrke samhandlingen omkring EVU-arbeidet. Det ble også bestemt å avholde EVU-konferanse med alle bispedømmene våren 2019, hvor samhandlingen i EVU-arbeidet vil bli tematisert.

Teologidagene ble avholdt for første gang i 2018, og med full deltagerliste og gode evalueringer ble det vurdert som en stor suksess. Det ble høsten 2018 igangsatt et arbeid for å arrangere Teologidagene på nytt i 2020. Av prioriterte kurs har det blitt arbeidet spesielt med kurs om ledelse, roller og samhandling i menighetene som vil arrangeres i 2019 og 2020.

## **Oversikt over utlyste kurs gjennom Bispemøtet i 2018**

### **Kompetansetiltak – søknadsfrist 15.3.2018**

GT som ressurs i presterjentenesten  
Prest og teolog i praksis  
Møte mellom kristendom og islam  
PKU – (Modum Bad)  
PKU – (Lovisenberg)  
PKU – (Feltprestkorpset)  
Tro og livstolkning i Sapmi

### **Kompetansetiltak - søknadsfrist 15.9.2018**

PKU – (Akershus universitetssykehus)  
PKU – (Lovisenberg)  
Teologi og forkynnelse i høytidene

I tillegg til disse kursene, søkte flere, og fikk innvilget, midler gjennom REU/biskop til egne studieopplegg. Kurset om møte mellom kristendom og islam ble avlyst på grunn av for få deltagere. Også GT som ressurs i presterjentenesten og Teologi og forkynnelse i høytidene opplevde færre søkere enn forventet, men ble gjennomført. Det er en gjennomgående faktor at et stort antall av deltagere ikke gjennomfører kursene på en slik måte at studiepoeng oppnås. Dette skyldes i stor grad at deltagerne ikke innfrir alle studiekravene, f.eks. det å innlevere skriftlig arbeidskrav.

Etter avviklingen av Kompetansekartet har ikke Bispemøtet etablert rutiner knyttet til å innhente statistikk for antall søkere, innvilgede søknader og opptak på studiesteder. Dette søkes å forbedres i løpet av 2019.

Sentralt etterutdanningsutvalg (SEU) er et organ for drøfting og informasjon hjemlet i hovedavtalen og hovedtariffavtalens krav til ordninger for medbestemmelse. SEU hadde to møter i 2018. Blant saker som var tematisert var kurs om ledelse i menighetene samt evaluering og revisjon av Nasjonal kompetanseutviklingsplan.

### 3. Særskilte satsingsområder

#### 3.1 Utvikling av kirkeordningen

Forliket om stat og kirke i Stortinget av 10. april 2008 medfører store endringer i Den norske kirkes organisering. Etter at det er gjennomført en forfatningsreform og en forvaltningsreform, står nå utvikling av ny kirkeordning på et nytt rettslig grunnlag frem som den neste oppgave. Bispemøtet finner det naturlig og ønskelig å involvere seg aktivt som premissleverandør i denne prosessen.

*Målsetninger for 2018:*

1. Bispemøtet vil aktivt og utadrettet bidra med perspektiver på ekklesiologi, kirkeordning og strukturutviklingsarbeid.
2. Bispemøtet vil i særlig grad arbeide med innspill til organisering av Den norske kirkes sentrale/nasjonale organer og ansvar- og oppgavefordelingen dem imellom.
3. Bispemøtet vil også arbeide med prosedyrer for behandling av saker som omhandler kirkens lære og kirkens liturgier.

*Evaluering av måloppnåelse:*

Bispemøtet drøfter regelmessig dette tema, og gjør vedtak og avgir høringer der det anses passende.

### 4. Forvaltningsoppgaver

#### 4.1 Register over personer ordinert til prestedtjeneste

Kirkedepartementet etablerte i samarbeid med Presteforeningen et «kompetansekart» over prester og teologer. Fra 2014 har Bispemøtet forvaltet Kompetansekartet. Kompetansekartet har hatt to hovedfunksjoner. Den ene var et register over personer ordinert

til prestedtjeneste. Den andre var et saksbehandlingssystem ifm utlysning av og søknad til kurs. Over tid ble det gjort erfaringer med at den førstnevnte funksjonen ikke var noe særlig etterspurt, og at den sistnevnte funksjonen ble opplevd stadig mer tungvint og lite formålsrettet. Det ble derfor besluttet å avvikle kompetansekartet slik det forelå, og erstatte dette med 1) enklere prosedyrer for søknad om evu-kurs for prester og 2) et nytt, elektronisk register over personer ordinert og vigslet til kirkelig tjeneste. Kompetansekartet ble avviklet høsten 2017 og det ble etablert nye rutiner for søknad til EVU-kurs. De nye rutinenene, som gjaldt fra nye kursutlysninger med søknadsfrist 15. september 2017, innebar at søknadsprosessen til EVU-kurs gjøres i to prosesser: 1. direkte til arbeidsgiver, 2. direkte mot kurssted.

Samtidig startet sekretariatet arbeidet med å utvikle et nytt vigslingsregister over alle som er ordinert og vigslet til tjeneste i Den norske kirke.

Det nye vigslingsregisteret skal være et søkbart verktøy for biskopene til å ha oversikt over de som er ordinert til prestedtjeneste eller vigslet til kantor, kateket eller diakon i Den norske kirke.

*Målsetninger for 2018:*

1. Utvikle et elektronisk register over personer ordinert og vigslet til kirkelig tjeneste i Den norske kirke.
2. Utvikle gode rutinebeskrivelser for søknad til evu-kurs for prester.

*Evaluering av måloppnåelse:*

Prosjekt med nytt elektronisk register over personer ordinert og vigslet til kirkelig tjeneste er godt i gang og tar sikte på fullføring i løpet av første halvår av 2019. Medio 2018 ble det inngått avtale med Tieto Norway AS om å utvikle et Vigslingsregister integrert i arkivsystemet Public 360.

Første testversjon ble publisert og evaluert av prosjektgruppen for nytt vigslingsregister i slutten av november 2018. Publisering av løsningen til bruk for alle i rDnk regnes å bli klar i starten av 2019.

Bispemøtets sekretariat skal utarbeide en detaljert brukerveiledning for registrering og bruk av vigslingsregisteret.

#### 4.2 Olavstipendet

Bispemøtet har fra 2014 fått overdratt ansvaret for forvaltningen og tildelingen av Olavstipendet. Stipendet tildeles menighetsprester med minst 3 års sammenhengende tjeneste og lyses ut årlig med en øvre ramme på 100.000 kr.

##### *Målsetninger for 2018:*

1. Utlysning og tildeling i henhold til fastsatt mal.
2. Iverksette tiltak for å heve kvaliteten på innkomne søknader.
3. Utvikle en plan for anvendelse etter gjennomført prosjekt.

##### *Evaluering av måloppnåelse:*

Utlysning og tildeling skjedde i henhold til fastsatt mal. Hele stipendet ble tildelt ett prosjekt. Det har tidligere blitt sett et behov for å styrke kvaliteten på søknadene. I 2018 ble det etablert en ordning der søkerne kunne få en foreløpig tilbakemelding på søknad og prosjekt beskrivelse før endelig søknadsfrist. Det arbeides med å lage en plan for anvendelse etter gjennomført prosjekt.

Det kom inn 7 søknader til utlyst stipend for 2019. Sokneprest i Skøyen, Ingeborg Sommer, ble tildelt stipendet. Hun skal undersøke personliggjøring av gravferd, og det spennet prester står i mellom gravferden som en offentlig gudstjeneste, og pårørendes ønsker om privat tilrettelegging av gravferden.

#### 4.3 Vigsling av biskop

Det er Bispemøtets preses som vigsler biskoper til tjeneste, jf Tjenesteordning for biskoper § 22.

##### *Målsetning for 2018:*

1. Evaluere og revidere foreliggende veileder (mal/rutine) i forbindelse med skifte av biskop.

##### *Evaluering av måloppnåelse:*

Mal for planlegging og gjennomføring av bispevigsling er under utarbeidelse. Det har i 2018 blitt vigslet en ny biskop til tjeneste, nemlig Jan Otto Myrseth i Tunsberg.

### 5. Representasjon

#### 5.1 Samhandling med de sentralkirkelige råd

Den norske kirke ledes sentralt av flere organer. Det er avgjørende at det etableres gode rutiner for gjensidig informasjonsflyt og policy-utvikling mellom de organer som har et nasjonalt ansvar.

##### *Målsetninger for 2018:*

1. Styrke den rutinemessige informasjonsflyten mellom de sentralkirkelige organer.
2. Økt rollebevissthet ved representasjon.
3. Videreutvikle gode rutiner for administrativ samhandling mellom Bispemøtet og Kirkerådet.

##### *Evaluering av måloppnåelse:*

Kontakten til Kirkerådet er god og saksvarende.

#### 5.2 Økumeniske og internasjonale oppgaver

Biskopene er Den norske kirkes viktigste ansikter utad, og representerer Den norske kirke overfor andre kirker og offentligheten for øvrig.

##### *Målsetninger for 2018:*

1. Delta ved bispevigslinger i Norden.
2. Styrke Bispemøtets rolle ved utarbeidelse av økumeniske uttalelser.
3. Koordinere biskopenes deltakelse i økumeniske sammenhenger.

### *Evaluering av måloppnåelse:*

Det er god rutine for deltakelse i bispevigslinger i utlandet. Som regel er det tjenestegjørende biskoper som representerer Den norske kirke.

I 2018 har følgende representert Den norske kirke ved bispevigslinger i andre kirker:

- 4. mars ble Susanne Rappmann vigslet til biskop i Gøteborg stift, Sverige. Biskop Stein Reinertsen, Agder og Telemark bispedømme, deltok ved vigslingen.
- 3. juni ble to biskoper vigslet i Uppsala domkirke, Sverige. Åsa Nyström ble vigslet til biskop i Luleå stift. Thomas Petersson ble vigslet til biskop i Visby stift. Biskop Ann-Helen Fjeldstad Jusnes, Sør-Hålogaland bispedømme, deltok ved vigslingene.
- 3. juni ble Tapio Luoma innsatt som erkebiskop i den Evangeliske Lutherske kirke i Finland. Biskop Helga Haugland Byfuglien, preses i Bispemøtet, deltok ved innsettelsen.
- 22. juli ble Kristján Björnsson vigslet til biskop i Skálholt, Island. Biskop Solveig Fiske, Hamar bispedømme, deltok ved vigslingen.
- 11. november ble Jukka Kesitalo vigslet til biskop i Oulu stift, Finland. Biskop Herborg Finnset, Nidaros bispedømme, deltok ved vigslingen.

### **5.3 Råd og utvalg**

Bispemøtet oppnevner biskoper til deltakelse i ulike råd og utvalg. I tillegg oppnevnes biskoper av andre organer til deltakelse i ulike sammenhenger. (Der ikke annet er angitt, er domprosten vara).

#### **Verv oppnevnt eller foreslått av Bispemøtet eller i medhold av kirkeordningen**

- Kirkerådet: preses, vara: visepreses (regulert av forretningsorden).
- Mellomkirkelig råd: Borg biskop (2017-2020).
- Samisk kirkeråd: Nord-Hålogaland biskop (2016-2020).
- Nemd for gudstjenesteliv: Sør-Hålogaland biskop (2018-2021).
- Leder av styringsgruppen for «Veien til prestedtjeneste»

(STVTP): Hamar biskop (2018-2021).

- Leder av Fagråd for ABV: Møre biskop (2015-2019).
- Kontaktmøte (nasjonalt): Preses, visepreses (vara).
- Sentralt etterutdanningsutvalg (SEU): Bjørgvin biskop (2017-2019).
- Arbeidsmiljøutvalget (AMU): Sør-Hålogaland biskop (2017-2019).
- Samarbeidsrådet for overgrepssproblematikk (SRO): Hamar biskop, (2018-2021).
- Norges kristne råd, styret: Preses, visepreses (vara) (2017-2019).
- Norges kristne råd, Rådsmøte: Preses, visepreses (vara) (2016-2020).
- Medlem av Katolsk-luthersk samtale-gruppe (KATLUSA): Oslo biskop (2019-2022).
- Teologisk nemnd: Agder og Telemark biskop (2017-2019).
- Nådens fellesskap: Stavanger biskop (2017-2020).
- Styret i Kirkens Utdanningscenter i Nord (KUN): Nord-Hålogaland biskop, Sør-Hålogaland biskop (vara) (2016-2020).
- Tilleggsgavefondet: Oslo biskop og generalsekretæren (vara) (2015-2018).
- RSA for Menighetsfakultetet: Bjørgvin biskop (2018-2021).
- RSA for VID: Bjørgvin biskop (2016-2019).

#### **Verv oppnevnt av andre**

- IKOs representantskap: Agder og Telemark biskop (2015-2018).
- Kirkens Nødhjelps representantskap: Nord-Hålogaland biskop (2015-2019).
- Kirkens Nødhjelps styre: Ingeborg Midttømme (mai 2017- mai 2020) (3. og siste periode).
- Styret for Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo: Hamar biskop, preses (vara) (2016-2020).
- Bibelselskapets styre: Nidaros biskop (2015-2018).
- Valgkomiteen for Det teologiske menighetsfakultet: Møre biskop (2016-2019).
- Styringsgruppen for kystpilegrimsleden: Møre biskop.
- Styret for Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo, biskop Solveig Fiske.

- Rød Knapp, Stopp volden mot kvinner, biskop Solveig Fiske.
- Styreleder for Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep, biskop Ann-Helen Fjeldstad Jusnes.
- Kontaktutvalget med Human-Etisk Forbund, biskop Atle Sommerfeldt.
- Nasjonalt kirkelig pilegrimsutvalg, biskop Herborg Finnset.

## 6. Organisasjon

### 6.1 Plenumsmøter

Bispemøtets viktigste arena er de tre plenumsmøtene.

*Målsetninger for 2018:*

1. Gjennomføre gode og nyttige bispemøter.
2. Tydeligere kommunikasjon utad før, under og etter møtet.

*Evaluering av måloppnåelse:*

Arbeidet med å forbedre planlegging og gjennomføring av bispemøtene pågår kontinuerlig.

### 6.2 Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget møtes ca 6 ganger pr år.

*Målsetning for 2018:*

1. Gjennomtenke arbeidsdelingen mellom plenumsmøtet og arbeidsutvalget.

*Evaluering av måloppnåelse:*

Arbeidet med å forbedre planlegging og gjennomføring av AU-møtene pågår kontinuerlig.

### 6.3 Preses

Bispemøtets preses leder Bispemøtets arbeid, og er den fremste representant for Den norske kirke.

### 6.4 Sekretariatet

Bispemøtets sekretariat skal ivareta støttefunksjoner for preses, arbeidsutvalget og plenumsmøtene. Sekretariatet vil i

t tillegg representere Bispemøtet i pågående prosesser overfor myndighetene, sentralkirkelige organer og andre organisasjoner i kirke og samfunn.

*Målsetninger for 2018:*

1. Levere god saksforberedelse til bispemøtene og arbeidsutvalget i rett tid.
2. Videreutvikle de administrative rutinene.
3. Drive god forvaltning.

*Evaluering av måloppnåelse:*

Arbeidet med å forbedre arbeidet i sekretariatet pågår kontinuerlig.

## IV. Styring og kontroll i virksomheten

---

Årsrapport for Bispemøtet utarbeides administrativt, og behandles i arbeidsutvalget. Arbeidsutvalgets vedtak, dvs fastsatt årsrapport, refereres i et samlet bispemøte. Årsrapporten oversendes Kirkerådet.

I sekretariatet gjennomfører generalsekretær medarbeider-samtale med øvrige tilsatte. Det gjennomføres årlig vernerunde med vurdering av arbeidsmiljø og mulige HMS-tiltak.

## V. Vurdering av framtidsutsikter

---

Den norske kirke er for tiden inne i en fase med store organisatoriske endringer. Biskopenes rolle som kirkelige ledere, og Bispemøtets posisjon som sentralkirkelig organ, er viktige kontinuitetsbærere gjennom disse endringsprosessene.

### Bildehenvisninger

Side 4: Bispemøtet

Side 27: Henrik Guui-Larsen, Tunsberg bispedømme

© Bispemøtet, Den norske kirke, mars 2019

Bestilles fra  
Bispemøtet  
Telefon: 23 08 13 90  
bispemotet@kirken.no

Designmal: Dugg Design AS  
Produksjon: Bispemøtet  
Sats og ombrekning: Bjørn Ivar Erlandsen  
Trykk: Merkur Grafisk AS



## Biskopene

---

Helga Haugland Byfuglien, preses i Bispemøtet  
Solveig Fiske, Hamar  
Ingeborg Midttømme, Møre (Molde)  
Halvor Nordhaug, Bjørgvin (Bergen)  
Atle Sommerfeldt Borg (Fredrikstad)  
Stein Reinertsen, Agder og Telemark (Kristiansand)  
Olav Øygard, Nord-Hålogaland (Tromsø)  
Ann-Helen Fjeldstad Jusnes, Sør-Hålogaland (Bodø)  
Herborg Finnset, Nidaros (Trondheim)  
Kari Veiteberg, Oslo  
Jan Otto Myrseth, Tunsberg (Tønsberg)  
Anne Lise Ådnøy, Stavanger

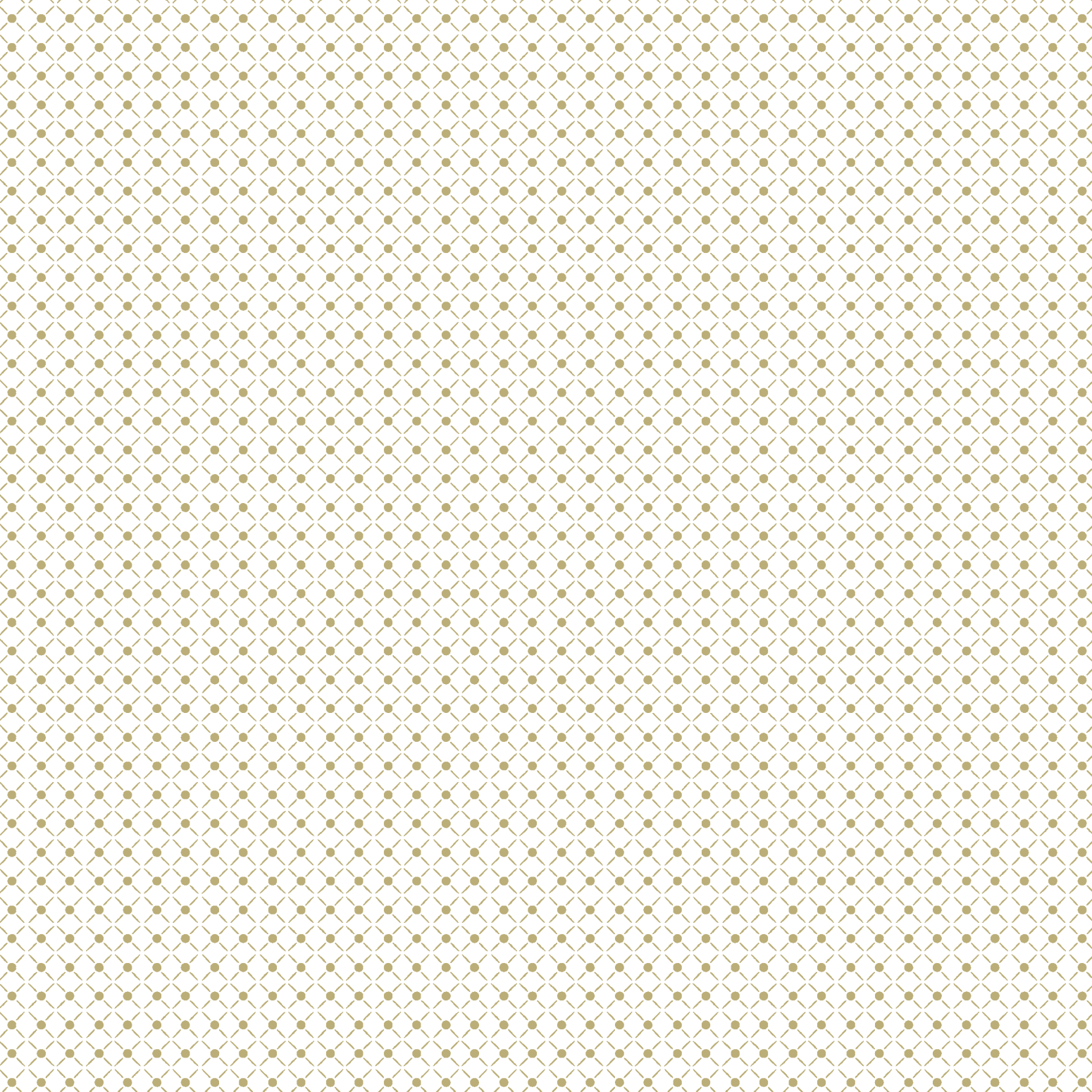
## Bispemøtet

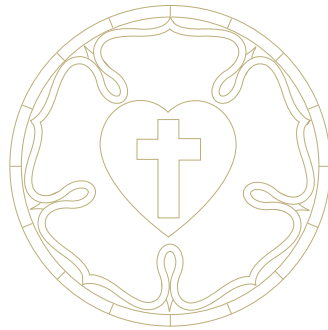
---

Pb. 799 sentrum, 0106 Oslo  
Rådhusgata 1–3, Oslo (Kirkens hus, 5. etg)  
telefon 23 08 13 90  
bispemotet@kirken.no  
www.kirken.no/bm

Preses: Helga Haugland Byfuglien  
Visepreses: Atle Sommerfeldt  
Generalsekretær Christofer Solbakken  
E-post: cs672@kirken.no, telefon: 95 11 99 46  
Førstekonsulent Hege Flo Øfstaas  
Rådgiver Helge Kollerøs Nylenna  
Rådgiver Marita Solberg Bjerke







**DEN NORSKE KIRKE**

Bispemøtet